

● Spotlar, toplumun özürler konusunda eğitilmesini ve ilgili kurumların uyarılmasını amaçlıyor.

● Rd.-Tv ve yazılı basında kullanılacak spotların hazırlanması Uluslararası Sakatlar Yılı Türkiye Milli Koordinasyon Kurulu tarafından okulumuza verildi.

(Hüseyin ŞENTÜRK - BYYO) — SBF'de dil konusunda düzenlenen tartışmalı toplantıda, kamuoyundaki yaygın kaniye karışın öztürkçecilik ile ilericiliğin bir koşutluk göstermediği söylenmiştir. Öztürkçeciliğin, Türkçenin yabancı diller beyundurduğundan kurtarılması ve çağın tüm bilimsel ve teknik kavramlarını karşılayacak düzeye getirilmesi çabalarından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Dil tartışması düzenlendi

Atatürk'ün doğumunun 100. yılı nedeniyle SBF'de düzenlenen "Dil Sorunlarımız" konulu, beş konuşmacının katıldığı tartışmalı toplantıda, öztürkçeciliğin ilkeleri, neden buna gerek duyulduğu ve topkilerin neler olduğu tartışılmıştır. Toplantı başkanı Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu açış ko-

nuşmasında, "Türkçenin eskiden Osmanlı dilinin etkisinde kaldığını, bunun hukuk alanında hâlâ sürdüğünü; günümüzde ise Batı dillerinden, özellikle teknik ve bilimsel alanda giderek yoğunlaşan bir baskı altında kaldığını; bunlara Türkçe karşılık bulunmasının zorunlu olduğunu" belirtmiştir. Sözcük türetmede, "Bulunan sözcüklerin köklerinin Türkiye Türkçesinden olması yerel ağırlar" (Devamı 12. Sayfada)

Asistanlık için 103 kişi başvurdu

(BYYO-ÖZEL) — Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Basm ve Yayın Yüksek Okulu'nda açık bulunan asistanlık kadroları için 103 başvuru yapılmıştır. Edinilen bilgiye göre, başvuru süresi 5 Mayıs'ta sona eren sınavlar için İşletme İktisadi dalında 12, Sosyal Politika dalında 9, Turizm ve Kamusal Tanıtma dalında 22, Sosyal Psikoloji dalında 17, Kitle Haberleşme dalında 8, Halkla İlişkiler dalında 14, Radyo Programcılığı dalında 10 21 kişi başvurmuştur. İkinci aşamada gerçekleştirile-

(Devamı 13. Sayfada)

Okulumuzda TRT için spot filmler yapılıyor

(Fahri Erfiliz — BYYO) — Okulumuz 4. sınıf Rd.-Tv, bölümü öğrencileri 1981 Uluslararası Sakatlar Yılı nede-

niyle, Radyo ve Televizyonda yayınlanmak üzere "Kamu Yararı Spotları" hazırlamışlardır.

Birleşmiş Milletler'in 1981 yılını Uluslararası Sakatlar Yılı olarak ilan etmesiyle birlikte, "Sakatların içinde yaşadıkları toplumun siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik yaşamına ve kalkınmasına tamamen katılmalarını; kendi toplumlarında yaşayan diğer bireylerinkine eşit yaşam koşullarına sahip olmalarını,

sosyal ve ekonomik kalkınma sonucu ortaya çıkan gelişmede eşit pay sahibi olmalarını sağlamak" amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda radyo, televizyon ve yazılı basında kullanılmak üzere özdeyiş niteliğinde spotlar hazırlanması görevi, Uluslararası Sakatlar Yılı Türkiye Milli Koordinasyon Kurulu tarafından okulumuza verilmiştir.

TRT İLE İŞBİRLİĞİ
Radyoda yayınlanmak üzere, üç aylık bir araştırma sonucunda belirlenen, Kamu Yararı Spotları'nın hazırlanmasında, TRT ve Okulumuzun işbirliği sonucu TRT'nin teknik olanaklarından da yararlanılacak: Radyo spotlarının seslendirilmesi TRT stüdyolarında yapılırken, spotların (Devamı 12. Sayfada)

BYYO oyuncular LYSISTRATA'yı sergilediler

(BYYO - ÖZEL) — Bir süredir AST'dan Yaşar Akın'ın yönetiminde çalışmalarını sürdüren BYYO Tiyatro Kolu Aristophanes'in Lysistrata-Kadınlar Savaşı'nı yine aynı salonda iki kez başarıyla sergimıştır.

Aristophanes'in bu insanlık komedisinde ana tem barış ve oyun kadınların erkekleri barışa zorlamak için başvurduğu ilginç bir yöntem ok-seninde gelişmektedir.

Oyunun belli başlı rolleri (Devamı 13. Sayfada)

ODTÜ'de planlama semineri düzenlendi

Celal Kozdağı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'nde düzenlenen "Türkiye'de Planlı Gelişimin Yirmi Yılı, 1960-1980" konulu seminer 13-15 Mayıs tarihleri arasında ODTÜ'de yapılmıştır. Sem- (Devamı 12. Sayfada)

Bu Sayıda

- KİTLE HABERLEŞMESİ
Hachette'in satın alınması Sayfa 2
- YAZIN
Gazeteci-Yazar Çetin Altan Sayfa 3
- SİNEMA
Ataf Yılmaz ve Türk Sineması Sayfa 7
- FELSEFE
Fusun Akatlı ve Mutluluk Sayfa 9
- KONUĞUMUZ
Ercan Arıklı ve Gelişim Yayınları Sayfa 14

Yeni programda ders sayısı azalıyor

(Fatma ABBASOĞLU - Sadedet ATÇI) — BYYO ders programını değiştirmekle görevli yarkurulan hazırladığı taslağa göre haftalık ders yükü tüm sınıflarda 24-25 saatle sınırlandırılmıştır. Yeni programa göre bölüm ayırımı da ikinci sınıfta gerçekleşecek, ancak meslek dersleri sınırlı da olsa birinci yıldan başlayacaktır. Programda öğrencilere zorunlu derslerle birlikte seçecekleri kuramsal ve meslek dersleri konularak, seçm-lik derslerin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için danışmanlık sistemine yer verilmiştir. Uygulamalı çalışmaların

her iki bölümde de 3. sınıftan başlaması uygun görülmüştür. Derslerin sınıflara ve yıllara göre dağılımında aşama ve bağıntı ilkesi gözönünde (Devamı 12. Sayfada)

İTİA Gazetecilik Yüksek Okulu Uygulama Gazetesi Çıkardı

(Fatma BUZ - BYYO) — İ.TİA'ya bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu öğrencileri, 1980-81 öğretim yılını kapsayan çalışmalarını sonunda ve dört yıllık bir aradan sonra "Deneme" isimli uygulama gazetesini çıkarmaya başlamışlardır.

İlk sayısı Nisan sonunda çıkan gazetede, okul haberleri, basınla ilgili araştırma, haber ve röportajlara yer verilmiştir. Sayfa düzenlemelerinde, mizanpaj kurallarına uyulmaya çalışıldığı, bunun yanında yazılarda belirli konulara yer verildiği ve öğretim görevlilerinin yazılarının ağırlıkta olduğu görülmüştür. Salt basın ve gazetecilikle ilgili yazıların bulunduğu gazetede yazın, sinema, tiyatro, gülmecce, öykü, spor gibi türlerin eksikliği gözde çıkmaktadır. Sektör saygınlık, tabii ki boyda ve ederi 25 lira olan gazetenin ayda bir kez çıkarılması düşünülmektedir.

Magazin gazeteleri tiraj alıyor

(BYYO - ÖZEL) — Kağıda yapılan büyük ölçekli zamlandıran sonra tirajlarında düşüş görülen gazetelerin, son altı ay içinde tirajları —Milliyet ve Tercüman— dışında tekrar artmaya başlamıştır.

İ.TİA'ya bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu öğrencilerinin çıkardığı Deneme gazetesinde yayınlanan bir yazıya göre 1980 başında Hürriyet 549 bin, Günaydın 583 bin, Tercüman 415 bin, Milliyet 258 bin, Cumhuriyet 93 bin satarken, yapılan zamlandıran ve gazete kağıdı (Devamı 13. Sayfada)

NE YAZIK Kİ

Her ne kadar doğada 'son' diye bir şey yoksa da, bu yılın başında yayımlanmaya başladığımız ve büyük desteğinizi esirgemediğiniz gazetemizin son sayısını hazırladık.

Özgün değiliz son sayımızı hazırlamış olduğumuza. Baştan belirlenmiş bunu. Ama onu dilerdik ki, okulumuz yılın oniki ayında açık olsun ve hep, hep birlikte olalım, arkadaşlıklarımızı, dostluklarımızı pekiştirelim, yeni yeni ürünler yaratalım. Ne yazık ki yaşam salt okuldur ibaret değil. Evet, bizim, okulu bu don-ll sevmemizin bir nedeni de belki hâlâ ağlayan, hâlâ başını dik tutmaya çabalayan, yürüyemeyen o mekleyen bir ürünü ortaya koyabilmiş olmamız ve istediğimiz kadar olmasa da, sizleri de buna ortak edebilmiş olmamızdır.

Ama, dilimiz ne denli özgün olmadığımızı söylüyorsak da, özümlemek elde değil. O sıcak amatör-lük ortamını, o dostça ilişkileri, o birşeyler yaratma heyecanını bir kez daha elde edebilecek miyiz? Hocalarımızın bize bu olanak, Okul, yaşamını sürdürdüğü sürece vereceklerinden kuşkuymuz yok. Ne yazık ki mezun olacak arkadaşlarımız bundan bir kez daha yararlanamayacaklar, aul özgün-tümür bundan kaynaklanmakta. Her biri yaşamın o pek sıcak olanamayan ku-çaşında varlıklarını sürdürme savaşını verecekler. İstirdik ki yaşam da hep, bir GÖRÜNÜM ci (Devamı 13. Sayfada)

görünüm

KİTLE HABERLEŞMESİ

Çağın Alışverişi : MATRA HACHETTE'İ YUTTU

Derleyen : Yasemin KALIN

Birkaç ay önce Fransa'da gerçekleşen bir alışveriş, salt Fransızları, ya da Avrupalıları değil, tüm ulusları ilgilendirecek ve kitle iletişimi konusunda çağın olayı diye nitelenebilecek çaptaydı.

Böylece Matra, Hachette'i daha da büyütme, güçlendirmeyi ve basın yayın ve kültür alanında uluslararası etkinlik kazanmayı amaçlıyordu.

Olayı daha iyi kavramak için Hachette'in bazı niteliklerine değinmekte yarar var.

HACHETTE'İN YAYINLARI

Hachette, Fransa'nın sadece en eski değil, aynı zamanda da en güçlü basını grubudur. Sadece basın etkinlikleri için 1.5 milyar Frank cirosu vardır. 20 bin çalışanıyla, süreli yayınların yüzde 13'ünü, yayıncılığın yüzde 20'sini, heliograf baskısının yüzde 25'ini ve Fransa'daki basının tümünün dağıtımını elinde tutar. Bu alanda yıllık 2.5 milyar nüsha dağıtım sayısıyla dünyada da birincidir. "Edi 7", beş şirketten oluşmuş, iktisadi amaçlı merkez örgüttür.

1 — "Pressinter", Fransız basının en yüksek tirajlı (2.5 milyon) haftalık dergisini "Tele 7 Jours" (Tele 7 Gün) ve aylık sekiz dergiyi çıkarır.

2 — "France Editions Publications" (365 bin tirajlı) Elle ve "France Dimanche" (682 bin tirajlı) çıkarır.

3 — Sağlık üzerine "Vital" (300 bin tirajlı) yayınlayan "Minimedix" dan sonra.

4 — "Modern Basın ve Yayın Birliği", "Parents" (Ana Babalar - 402 bin tirajlı) ve "Week-End" (Hafta Sonu) dergilerini yayımlar. "Edi 7", nin beşinci bölümü ALP (Kıtan ve Yayın Atölyeleri) de fasikül olarak ansiklopediler ve "Connaissance De L'Histoire" (Tarih Bilgisi), "Carnets De Bricolage" (Ufak Tefek Olanımlar İçin El Kitabı), "Carnet De Cuisine" (Mutfak Kitabı), gibi dokümanları yayımlar. "Edi 7", den sonra Hachette'in ikinci temel drevli "Edi-monde" dur. "Le Journal De Mickey" (Miki Gazetesi) 424 bin, onunla aynı kapsamli "Picson" vb. ile resimli roman "Confidence", 302 bin tirajlı, Edi-Monde yayınıdır.

Hachette'in bunun dışındaki yayınları La Sebdo tarafından

çıkarılan etkin bir haftalık aktüalite dergisi olan "Le Point" (300 bin) ve "La Sogide" tarafından çıkarılan "Pazar Gazetesi" den başka "Photographie", "Tennis-Magazine", "Moto-Magazine", gibileridir. Hachette'in ayrıca "Femmes D'Aujourd'hui" (Bugünün Kadınları), "Paris-Match" gibi yayınlarda da katkıları vardır.

DAĞITIMDA SÖZ SAHİBİ

Hachette, bunlardan başka etkinliklerde de bulunur. Eğer Matra-Hachette olayını haberleşme alanını ele geçirmek için yapılan dev bir savaş olarak görürsek topluluğun aynı zamanda birinci derecede önem taşıyan beş büyük bölümüne göz atmak gerekir. Bunlardan en önemlisi olan, beş kitaya yayılmış, çeşitli konularda kitap basan yayım bölümünün cirosu 1.5 milyar franktır. Dağıtımdan ise satılan bütün kitapların yüzde 18'ini kâr olarak alır; yıllık cirosu 851 milyonu bulur. Audiovisual alanından ise 246 milyon kazanır (Hachette Audiovisual, Channel 80 ve Tele Hachette). Ayrıca dışardaki Fransızlar için video kasetlerle aylık aktüalite programı hazırlar. Bunlara ek olarak Luxemburg televizyonu ve Luxemburg Radyo-TV'nin yüzde 8'ini de Hachette elinde tutmaktadır.

SERMAYESİ KÜÇÜK HİSSELERDE

Hachette'in özelliklerinden biri de hisse senetleri sahiplerinin şirketin yönetimi üzerinde fazla söz sahibi olmamasıdır. Bunun çeşitli nedenleri vardır: Hachette değişik katılımlarla adım adım kurulmuş ve basın alanında en büyük ve en dağınık grup haline gelmiştir. Dağıtımda oluşturduğu tekeli önlemek için 2. Dünya Savaşı'ndan sonra büyük gazetelerin kurduğu bir kooperatife yüzde 51 hisseyle bir dağıtım şirketi kurularak dağıtım yeniden örgütlenmiş, ancak Hachette burada da yüzde 49 hisse almıştır.

Matra'nın eline geçmeden Hachette'in hisselerinin yüzde 70'i piyasada küçük hissedarların elindeydi. Geriye kalan yüzde 25, büyük bankalarda, yüzde 5'i de Hachette ailesinde bulunuyordu.

HİSSELER EL DEĞİŞTİRDİ

1979 Sonbaharından başlayarak Hachette'in hisseleri üzerinde borsa oyunları oynanmaya başladı. Hachette'in hisse senetleri alıcı bulmaya başlayınca bu oyunun ardında kimin olduğu büyük ilgi uyandırdı.

Hachette, yönetim üzerinde denetimin zor olduğu ve fazla kâr etmeyen bir devdi. 1980 Sonbaharında hisse senetlerini toplayanın büyük bir banka olduğu görüldü. Ancak böylesine büyük bir işte sadece bankerler oynayamazdı. Herkes bu işin arkasında güçlü basın grupları ve devletin de bulunduğunu düşünüyordu. Devlet, Havas aracılığıyla alıcı olabiliyordu. (Havas, devletin hisselerinin yüzde 50'nin üstünde olduğu ve Avrupa reklam piyasasının çok önemli bir bölümünü elinde tutan büyük bir şirkettir.)

Bu arada gözden kaçırılan ise Temmuz 1980'de Matra'nın Genel Yönetmeni Lagardere'in Express'e verdiği bir demeçte, iletişimin, yazılı sözlü, cörsel her alanında söz sahibi olmak, 2000 yılının iletişimini ele geçirmek istediklerini anlatmasıydı. Ekonomik dünyayı yürüten bir hahya benzetilen Lagardere, "ilerlemesek gerileriz" diyerek Avrupa çapında haberleşme piyasasını ele geçirmek istediklerini belirtiyordu.

Daha sonra hisseleri toplayan banka bunları Matra'ya devretti ve alıcının gerçek kimliği Lagardere'in 300 gazete için yaptığı bir basın toplantısı sonucu ortaya çıktı.

MATRA NEDİR?

Matra, 7.5 milyar frank cirosu, 32 bin çalışanıyla, silahlanma, telefon, oto donanımı, saat, bisiklet, karbüratör, telematik, elektronik bileşim maddeleri gibi çok çeşitli endüstri alanlarında etkinlik gösteren dev bir imparatorluktur. Hachette'i ele geçirme olayında ise bir iddialıya göre devletin de yardımı olmuş ve Suudi Arabistan'a satılacak bir silah siparişinin % 20 si devlet tarafından avans olarak peşin ödenince MATRA, bankanın ufak ufak toplandığı hisse senetlerini bir çırpıda satın almıştı.

Bugün, Hachette'i yöneten mali holdingin % 51 hissesi Matra-Europe i ve kişisel olarak Lagardere ve Hachette ailesinden Sylvain Floirat'dır. Bunun dışında % 29 hisse bankerlerin, % 20 hisse ise 15-20 yaş gruplarındaki gençlere seslenen yayıncılarıyla güçlü bir basın grubu olan Fillpacci'nindir.

DEVLET POLİTİKASI

Bugün basın çevrelerinde konuşulan, çağın alışverişinin Giscard d'Estaing'den habersiz olarak gerçekleşmediği, 2000 yılının iletişimi, Avrupa kültürünü Amerika ve Japonya'ya karşı korumak ve Avrupa'da kitle iletişimini ele geçirmek fikirlerinin onun politikasına çok uygundur.

Ayrıca, Matra-Hachette-Fillpacci birleşmesini çığ olayına benzetilenler için haberleşme alanındaki bu büyüme ve tekelleşmeye, liberalizm ve özgürlük adına dur denmedikçe, para çok sevilir ve sonuç olarak da özgürlüğü ortadan kaldıracaktır.

Bir gereksinimin doğurduğu kurum

YAZKO

B. KANRA — A. YAĞLIOĞLU

Çoğumuzun bildiği gibi YAZKO, yazar ve çevirmenlerin ortak sorunları çerçevesinde oluşturulmuş bir örgütlenme. "Sınırlı Sorumlu Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi" olan gerçek adı da bunun bir göstergesi niteliğinde. Gerçekten de YAZKO, genel bunalımın doğurduğu, yayıncı ve yazarları da etkileyen özel sorunların biran önce çözülmesi amacıyla kurulmuş olup, hızla gelişen bir örgütlenme. Nitekim bizi YAZKO'nun kurucularından olan Mustafa Kemal Ağaoglu ile konuşmaya iten nedenlerden biri de bu gelişim oldu bir noktada.

Ağaoglu, YAZKO'nun ilk kurucularından. Kendi deyişle de "kooperatifin kuruluş çağrısını masanın başına oturup daktiloyla tek tek yazan"lardan. Şöyle anlatıyor Ağaoglu kuruluş çalışmalarını:

KURULUŞ NASIL OLDU

"Bundan 1 yıl önce 1 Ocak 1980 günü kooperatifin ilk çağrı mektuplarını ben kendim oturup daktiloda yazdım. Bu mektupları, Türk Edebiyatının önde gelen ve okurların sevip, izlemek istedikleri 106 kişiye gönderdik. Yapılan bu çağrıda, tek çıkar yolun kooperatif olduğunu, bireysel çabaların sonuç vermeyeceğini söyledik. Daha sonra, kooperatifin kurucusu 11 kişi bir araya gelerek noter vb. gibi hukuki işlemleri tamamladık. Mart başlarında ise ilk kitaplarımızın hazırlanına başlıyoruz, aynı ayın sonlarına doğru, ilk kitabımızı bastık. Böylece, ilginçtir, üç ayda bir fikir doğdu, gelişti ve gerçekleşti. Bu esasında böyle bir girişimin ne kadar gerekli olduğunu gösterir."

Evet, gerçekten de, sorunların ne denli önemli boyutlara ulaştığının somut bir göstergesi, kooperatifin böylesine hızlı bir gelişim sonucu ortaya çıkması. Peki, neydi bu sorunlar, yazarları, eleştirmenleri, yaşamını kaleminin gücüne, kıvraklığına bağlamış olanları, bu kadar hızlı bir araya getirebilen? Bunları da şöyle açıkladı Ağaoglu:

YAZKO'YU DOĞURAN ETKENLER

"YAZKO, birtakım gereksinimler yüzünden doğdu, demiştik. Bunların başında, Türkiye'de bundan iki yıl kadar önce yaşanan kâğıt sıkıntısı gelir. Bu kâğıt sıkıntısının temelinde de iki olgu yatıyordu. Biri en doğal neden olarak üretimin giderek artan tüketimi karşılıyamamasıydı. Öteki ve en az onun kadar önemli olan neden ise büyük gazetelerin ve büyük sermayeye bağlı yayın organlarının adeta sorumsuzca denebilecek bir şekilde kâğıt tüketmeye başlamalarıdır. Kanunun çok açık bir şekilde, herhangi bir gazete 8 sayfadan fazla olamaz demesine karşın, bugün 16, 18 hatta 20 sayfalık gazeteler vardır. Bu konunun önemi ve çarpıcılığı göstermesi açısından size çok açık bir örnek vereyim. Şu anda Türkiye'de çıkan 2-3 büyük gazetenin çıkardığı pazar ilâvelerinden sadece bir tanesi ile Türkiye'nin tüm bir aylık kitap sorunu çözümlenebilir."

Ote yandan, bu kâğıt darbogazı dalga dalga gelen enflasyonla daha da büyük sorunlar yarattı. Son 2.5 yılda kâğıda % 300 civarında zam yapıldı. Ayrıca, Türkiye son 7-8 yıldır kâğıt, özellikle de gazete kâğıdı ithal eder. Enflasyona bağlı olarak ortaya çıkan döviz darbogazı, gazete kâğıdı ithalinin de sınırlandırılması nedeniyle. Ancak bu durumda, yerli üretimden öncelikli gazeteler faydalandı. İşte bu nedenden dolayıdır ki, piyasada kâğıt hızla azaldı, yok oldu. Sonunda yayıncılar kâğıt bulamaz, kâğıt bulamadıkları için de fazla kitap yayımlayamaz hale geldiler. Çok sevilen, çok okunan yazarların kitapları basılamaz oldu. Yine bunlara bağ-

(Devamı 13. sayfada)

göRÜNÜM

DANIŞMANLAR : Doç. Dr. OYA TOKGÖZ - NEVZAT DAĞLI
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ : Dr. YAZGÖLÜ ALDOĞAN
GAZETE DÖZENLEMESİ : GAZETECİLİK ve HALKLA İLİŞKİLER ÖĞRENCİLERİ
DİZGİ ve BASKI : S.B.F. BASIN ve YAYIN YOKSEK OKULU BASIMEYF/ ANKARA

SAHİBİ
T.C. A.D. S.B.F.
BASIN ve YAYIN YOKSEK
OKULU ADINA MÜDÜR
Prof. Dr. ÖZDEMİR AKMUT

KİTLE HABERLEŞMESİ

SİNEMA TV ENSTİTÜSÜ

Enstitünün film arşivi
Asiye KORAY • Behiç ALPARSA

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bağlı Sinema-TV Enstitüsünün yirmi yıla yakın bir geçmişi var. Avrupa'da ve hatta Hollywood'da bile benzeri bulunmayan bir teknolojiye sahip.

1962'de akademi öğrencilerinden Sami Şekeroğlu ve birkaç arkadaşları birlikte "Kulüp Sinema 7" adıyla çalışmalar başlıyorlar. Amacı sinemanın kültürel alanındaki etkinliğini geniş kitlelere yaymak ol-
lur. "Kulüp Sinema 7", Türk Sinemasının belirli bir aşamaya gelmesi için çalışmalarını sürdürüyor ve bir süre sonra eski ve yeni filmleri toplayarak, bu filmlerin korunma ve bakımı amacıyla arşivleme çalışmalarına girişiyor.

Kulüp, 1967'de bir dernek kimliğinden çıkıp "Türk Film Arşivi" adı ile çalışmalarına devam ediyor. Arşivlemenin dışında film gösterileri, sanat ve bilim adamlarının katıldıkları konferanslar düzenleniyor. Ticari sinemada gösterilmesi olanaksız, klasik filmler ve çeşitli yönetmenlerin ünlü yapıtları düzenli olarak tanıtılmaya çalışılıyor. Yurt dışında çeşitli kuruluşlarla da ilişkileri olan kurum, 1973'de Uluslararası Film Arşivleri

Federasyonu'nun asil üyeliğine alınıyor ve Türkiye'yi dışarda resmi olarak temsil eden ilk kurum oluyor.

ARŞİV ENSTİTÜ OLUYOR

1968'de İDGSA'ya bağlı bir devlet kurumu haline getirilen Türk Film Arşivi 1974'de Sinema ve TV Enstitüsü'ne dönüştürülerek, araştırma, inceleme, arşivleme, eğitim ve öğretim yapan bir sanat ve bilim kurumu kimliğini alıyor.

Akademi bünyesinde çalışmalarını sürdüren enstitüde bugün 30-40 öğrenci eğitim görüyor. Eğitim üç düzeyde yapılıyor: Ön lisans, lisans ve yüksek lisans. Öğretim kadrosu bakımından değişik bir yöntem uygulanmakta. Kadrolu bir tek öğretim üyesi olup uzmanlık konularına göre yerli ve yabancı profesyonellerden yararlanılıyor. Enstitü Müdürü Şekeroğlu "daha kaliteli eğitim kadrosu oluşturmak ve kadronun kemikleşip, yozlaşmasını önlemek açısından bu yöntemin en geçerli yöntem olduğunu" belirtiyor.

Enstitü'nün İDGSA'ya bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmesine karar verildikten sonra, kuruluş yasasında amaçları şöyle belirtilmiş. Sinema ve tv. enstitüsü "Bilim ve tek-

nik" ile "öğretim" olmak üzere başlıca iki ana dalda görev yapar. Bilimsel ve teknik alanda söz konusu olan ise (a) araştırma, inceleme, (b) danışmanlık, (c) arşivleme, (d) film yapımı, (e) yaygın eğitim, (f) basın-yayın, (g) gösteri ve dağıtım, (h) desteklemedir.

Sinemaya göndü vermiş birkaç öğrencinin Kulüp Sinema 7'den bugünkü konumuna getirdiği Enstitü, amatörleri kapısını açık tutuyor, onların eğitimi ve kendi alanlarında yetiştirebilmelerine olanak tanıyor.

TEKNİK DONANIM ZENGİN

Kurum, ülkemizde yapımı gerçekleştirilen filmlerin, her türlü banyo, seslendirme ve kopye işlemlerinin yapılmasına olanak verecek teknik donanımına sahip bulunuyor. Yurt dışından sipariş almasına karşın henüz bürokratik bazı engeller ortadan kaldırılamadığından buna cevap verilemiyor.

Alt kattaki tesislerde film arşivleme işlemi, 8-16-35 ve 70 mm filmlerin çeşitli boyalarda kopyelerinin alımı, son derece geliştirilmiş sistemlerle yapılıyor. Bu tesislerde saatte 3600 m. filmin kopyesinin alımı mümkün olabiliyor. Ayrıca Avrupa'da sadece iki ülkede varolan "Special Effect Optic" film baskı makinesi de burada bulunmakta. Kurum, film gösterileri sırasında üç dilden yayın yapabilen ve halka açık gösterilerde de kullanılan büyük bir sinema salonuna sahip.

Enstitü'nün bu olanakları ile yetişmiş mezunları piyasa koşullarında nitelikli eleman olarak çalışmaktalar. Bu alanda eğitim yapan kurumlar arasında seçkin bir yeri olan Sinema-TV Enstitüsünün bünyesinde yıl içinde TRT elemanlarının eğitimi planlanmış bulunuyor.

olmayınca staj konusu büyük önem kazanmaktadır. Ancak, staj da öğrenciler için bir başka sorundur. Her yıl yüzlerce öğrenci çeşitli basın ve yayın kuruluşunda staj yapabilmek için aramaktadır. Bu kuruluşlarda stajyerlere ayrılan kontenjanın kısıtlı olması, staj bir "Sans oyunu"na dönüşmektedir. Staj yapma olanaklarını kazanan öğrenciler bir başka soruna karşı karşıya kalırlar. Staj dönemleri genellikle yaz aylarına rastlar, bu aylarda ise staj yapılan kuruluş öğrenciyle ilgilenen tek bir şeyler kazandıracak eleman bulmak güçtür. Bu durumda staj belirli sayıda imza almaktan öte bir anlam taşımaz. Bu olay yıllardan beri sürmesine karşın, ne okul yönetimleri ne de staj yapılan kuruluşlar gereken düzenlemeleri yapmamaktadırlar.

Pratik yapmaktaki bu güçlükler yanında, kimi okullarda kuramsal ve mesleki dersleri verecek olan öğretim üyelerinin okul kadrolarında ol-
(Devamı 12. Sayfada)

OKULUMUZUN TARİHÇESİ

- V -

ÖĞRETİM KADROSU

Dört sayıdır Okulumuzun kuruluşunu ve teknik donanımını ele alıp incelediğimiz bu yazı dizimizin sonuncusunda, okulun öğretim kadrosunu tanıtmaya çalışacağız.

Basın Yayın alanında eğitim veren okulların en önde gelen eksikliklerinden biri yeterli öğretim kadrosundan yoksun olmasıdır. Bu nedenle eğitimin ve öğrenimin niteliği düşmekte, iş bulma olanaklarının zaten kısıtlı olduğu meslek alanımızda, mezun olan öğrencinin işe girme ve mesleğinde başarılı olma şansı daha da azalmaktadır.

Yine de alanımızda eğitim veren diğer okullarla karşılaştırıldığında BYYO gerek uygulamalı çalışmalar da gerekse, öğretim üye kadrosu açısından en şanslı okuldur.

Öğretim Kadrosu

Kendi alanlarında kürsü ya da bölüm biçiminde bir ayrılmışmaya göre değil, verilen ders esasına göre oluşturulan okulun öğretim kadrosu toplam 53 üyedir. Bunların 30'u BYYO, 23'ü ise SBF kadrosundadır.

BYYO öğretim kadrosu kendi arasında dört grupta toplanmaktadır. Bunlar: Öğretim üyeleri, öğretim üye yardımcıları, öğretim görevlileri, uzman ve okutmanlardır.

Öğretim üyeleri, ve yardımcıları 6 doçent doktor, 5 doktor asistan ve 4 asistandan oluşmaktadır. Henüz okulun profesörlüğe yükselmiş öğretim üyesi yoktur. Bu nedenle okul müdürü SBF öğretim üyeleri arasından seçilmektedir.

6 doçent verdikleri derslere göre şöyle dağılmaktadırlar: Radyo Programcılığı, Basın Tarihi, Siyaset Sosyolojisi, Halkla İlişkiler, Gazetecilik, Kitle İletişim Kuramları. Okulun doktor asistanları ise Gazetecilik, Haber Toplama ve Yazma, Sosyal Psikoloji, Sinema, Radyo TV konularında ders vermektedir. 4 asistan ise görevlerini Temel Gazetecilik, Basın Tarihi, Halkla İlişkiler ve Kamuyu Dallarında sürdürmektedir.

On kişiden oluşan öğretim görevlisi kadrosunda bir doçent, iki doktor vardır. İki yıllık sözleşmelerle okulda görev yapan bu grup verdikleri derslere göre şöyle dağılmaktadır: Film Yapımı, Turizm, Basın İşletmeciliği, Gazete Yayınlama, Teknikleri, Tiyatro, Resim, Daktilo Yazı Çeşitleri, Türk ve Dünya Edebiyatı, Bilgi kaynakları ve Arşivcilik, TV Programcılığı.

Ayrıca okul öğretim kadrosunda fotoğrafçılık derslerini yürüten bir uzman ile yabancı dil eğitimi sürdüren dört okutman bulunmaktadır.

SBF öğretim üyesi olup okulumuzda ders veren 23 öğretim üyesinden 15'i profesör, 5'i doçent doktor, 3'ü doktor asistan kadrosundadırlar. Bunlar meslek derslerinin dışındaki bazı kuramsal derslerin eğitimi sürdürmektedirler.

SBF'den gelen tüm profesör ve doçentler ile okulumuz doçentleri ve öğretim görevlileri BYYO Öğretim Kurulunu oluşturmaktadır.

Okulun Yönetim Kurulu ise Müdür, eski Müdür, üç doçent ve asistan temsilcisinden oluşmaktadır.

AYKO

kitap yayınına başladı

(BYYO-ÖZEL) — Geçtiğimiz ocak ayı içerisinde, Ankara'da yazar, ozan ve eğitimcilerin biraraya gelerek kurdukları Ankara Yayın Üretim Kooperatifi (Ayko) da kitap yayınına başladı. İstanbul'da basını tamamlanan ilk Ayko kitabının önümüzdeki günlerde dağıtımına geçilecek. Eğitimci Yaşar Çaklayan'ın hazırladığı ilk kitabın ardından, Hasan Hüseyin'in Bedrettin Cömert'in yazılarından oluşturduğu bir kitap başlıya giriyor. Ayko'nun yaz dönemin-

de yayına sokacağı kitaplar arasında Ünsal Oskay'ın "sinema" üzerine bir yapıtı, İliber Ortaylı'nın "Türkiye'de Alman Nüfuzu" başlıklı doçentlik tezi, ozan Enver Gökçe'nin yaşamını ve sanat anlayışını anlattığı, içinde kendi seçtiği şiirlerinin de yer aldığı bir kitap var.

Ayko kurucuları arasında yazar İbrahim Erdem, gazeteci-yazar Dr. Ergin Atasü, eğitimci Yaşar Çaklayan ve ozan Adnan Yücel de bulunuyor.

İstihdam alanı az mezun çok

Behiç ALPARSA • Çetin ÇETİNER

Kitle iletişimi alanında eğitim veren okulların tanıtılmasına Eskişehir'den bahsedemeden bu sayımızda sona eriyor. Önceki sayılarımızda sizlere bu okulları tanıtırken, sorunlarını da dile getirmeye çalıştık. Her okulla ilgili olarak ele aldığımız sorunları derlemek istiyoruz bu yazımızda.

Kuruluş amaçları, kitle iletişimi alanında görev yapacak nitelikli eleman yetiştirmek olan bu okullar kendilerinden bekleneni tam olarak verecek durumda değildirler. Neden?

ÖĞRENCİ SAYISI ÇOK

Nedenlerin başında, kapasitenin üzerinde öğrenci alımı vardır. Olanakları 150-200 öğrenciye eğitim verebilecek durumda olan, bugün bu okullarda 500-1500 öğrenci eğitim görmektedir. Bu eğitimin ne derecede sağlıklı olduğu, öğrencilerin şikayetlerinden anlaşılmaktadır. Kaldı ki okulumuzun okuldan mezun olduktan sonra eğitimimizle ilgili

iş bulma şansı da yoktur.

Bir başka neden, okulların teknik donanım yönünden oldukça yetersiz kalmalarıdır. Bazı okullarda, öğrencilerin kuramsal olarak öğrendiklerini pratiğe uygulama olanakları sağlayan teknik donanım henüz yoktur. Basın alanında görev yapacak bir elemanın genel kültür ve temel bilgiler konusunda kendisini yetiştirmiş olması kadar, fotoğraf ve baskı teknikleri konusunda da yetişmiş olması gerekir. Bunun yanı sıra, bir yayın kuruluşunda görev alacak elemanın da bir radyo veya televizyon programı üretebilmesi için teknik konularda deneyimli olması beklenir. Tüm bu yetkinlik ve deneyimler kuramsal bilgilerden pratik uygulamayla kazanılabilir.

STAJ SORUNLARI

Öğrencinin mesleki deneyim kazanmasını amaçlayan okuldaki uzmanlık dersleri ve uygulamalı çalışmalar, kısıtlı olanaklar nedeniyle doyurucu

YAZIN

Havva Can — Şule Büyükcizmeci

Oyunlarından, romanlarından, gazetesindeki köşesinden tanıdığımız Çetin Altan'ı Milliyet'teki odasında yazısını hazırlarken bulduk. Daktilosunun başında bizi dostça karşıladı. Bizim merak ettiğimiz çok boyutluluğunu, kendisi şöyle değerlendirdiyordu.

TUZAKLI MESLEKTİR GAZETECİLİK

"Bu çok boyutluluk çeşitli dönemlerdeki uğraşlardır. Her yazar aşağı yukarı bu uğraşlardan geçer. Çağımızda yazarlık, genel çerçeveli bir yazın dünyasının içinden geçiyor zaman zaman. Hele bizim gibi toplumlarda, bir yazar, "ben romancıyım, tiyatro ile uğraşmam", veya "tiyatro ile uğraşıyorum, gazete yazısı yazmam" diyemiyor kolay kolay. Yazarlığın her dalında çeşitli nedenlerden ötürü kendini kanıtlamaya, kendi çabalarını oralarda değerlendirmeye gereksinime duyuyor. Her zaman piyes, roman yazılmaz. Sırf gazete yazısı da bir yazarı yazar yapmaya yetmez. Onun için her yazar uğraşacaktır. Hemgeçimini zi sağlamak, hem de kendi iradeniz içinde olmayan durumda da yazarlığınızı yürütmek için yazı dalının çeşitli kollarında kaleminizi oynatacaksınız.

Her zaman gazete yazarlığı yapmadım ki ben. Boş zamanımda ne yapayım? Gazete yazarlığı bir gazetede çalışma koşuluyla yürürlük kazanır. Bir gazete is vermezse bir yazara, ne yapacak. Roman yazacak, başka kitap yazacak, deneme yazacak, tiyatro yazacak."

— Bir tercih yapmanız gerekse, romancılıkta mı kalırsınız, gazetecilikte mi?

"Bunun yanıtını da algılamak zordur. Çünkü insanların mesleki koşullarından, başka meslekle uğraşanlar pek anlamazlar. Yani gazete dünyasında 34 yıl geçirmiş bir insanın bu dünyadan sıyrıldığı zaman hangi boşluğa düşeceğini bilmek kolay değildir. Burada telefon çalıyor, arkadaşlar geliyor, aşağıda makina çalışıyor... Hızlı, hareketli bir dünyası var ki, insana zamanı unutturur. Onun için tuzaklı meslektir gazetecilik. Gazetecilik, insanın yazarlığını çökerten meslektir. Hergün, sağlam bir insanın kalkıp da büyük kitaplar yönelmesi kolay değildir. Ama, bu dünyadan kopması da kolay değildir. Çünkü kullanılmış kendi dünyasının, kendi evreninin ortamına. Gazeteden çıktığı zaman sudan çıkmış balığa döner insan. Kendi yaşamındaki mesleki tutkunun, ne kadar yazıya çakılmış olsa da, bu yazı türlerinden gazetede geçen bölümü, daha büyük yapıtları engellense de, o koşulları uğramış bir yazara çekici gelebilir.

Yazar, aslında herhangi bir kuruma bağlı olmadan da yazarlığını sürdürebilmelidir. Gazetecilikle yazarlık arasındaki farkta, yazarın gazeteyle bağlı olmadan da yazarlığını sürdürebilmesi; ama gazetecinin ancak gazetede yazı yazabilmesidir. Gazetede yer bulamadığı zaman, onun gazeteciliği geçerli olmaz. Yazarın ki olur. Ama yazarlık yapmaya kalkan bir insan eğer gazetecilik dünyasına alışmışsa, onun dünyasından çıktığı zaman psikolojik bazı sıkıntılara uğrar. Gazeteciliğin getirmiş olduğu hareketli bir yaşamda aynı zamanda bir etkenlik vardır. Gazetecinin her yere girip çıkabilmesi, çok kişi tanıması, elinde yayın organlarının bulunması, onu toplumsal yaşamın içinde sırf kitapları ile uğraşan, belki de çok daha kalıcı olan bir yazardan daha etken bir görünümüne sokuyor. Bu da, siyasal tutku gibi bir tutku yaratıyor kişilerde. Kendisini daha avantajlı bir yaşamın içinde sanma... Aslında bu bir aldanmadır, ama gerek önemli kişilerin onlara yakın durmaları, gerek gazetelerde adının çıkması, izleyen kişilerin onlara iltifat göstermeleri, bu gazetecileri, özellikle genç gazetecileri kendilerinde bir tilsim varmış gibi aldatmaya sürükler. Ama sonra alışkanlık haline gelebilir. O yüzden ısraklı olunur derler bu mesleğin."

24 SAATLİK BİR DEĞER UĞRUNA

— Gazetede çalışmanız yazarlığınızı etkiliyor mu?

"Son günlerde engelliyor. Milliyet'te yazmaya yeni başladım. İki yıldır yazıyorum. Ondan önce gazetelerde yazı yazmadım. Daha doğrusu iddialı bir yazı yazmadım. Roman yazıyordum o sıralarda. Şimdi gazetede yazı yazmaktan vakit kalmıyor. 24 saat değerli olan yazıya bir ömür koyuyorsunuz, belki kalıcı niteliği olacak başka bir kitaba çalışmak yerine. Buradan kopup da o işe kendinizi verdiğinizde bir roman 3-4 ayda biter, ama hemen arkasından bir romana daha başlanmaz. O zaman ne yapacaksınız? Gidecek yeriniz yok, oturacak yeriniz yok, yazar bürosu yok, evde çalışacaksınız. Sabahdan akşama emekli durumunda evde oturup kitap okuyacaksınız, sağa sola bakacaksınız. Bu, günün boşluğunu daha

ÇETİN ALTAN

"Gazeteden çıktığı zaman sudan çıkmış balığa döner insan"

fazla duyurmaya başlar. Eğer alışık değilseniz. Kitabınızı yazdıktan sonra "keşke gazeteyi bırakmasaydım" dersiniz ve o zaman gazetede arkadaşlarınızı ziyarette gidirsiniz. Hergün çıkan yazıları izlersiniz. Sizin de yazmak gönlünüzden geçer. O zaman da kazara gazete yazarlığına tekrar dönersiniz, bu sefer de yazma olanakını yitirirsiniz."

GÜNCEL KONULARDA DA

— Hergün konu bulmakta sıkıntı çekmiyor musunuz?

"Konu sıkıntısından ziyade enerji meselesinde sıkıntı çeker insan. Çünkü konular o sırada bulunmaz ki. Konular yaşamın içinden geçerken insan ister istemez, farkına varmadan okunulmaları oynar kendi içinde. Okuduğu kitaplarla, duyduğu sözlerle, gördüğü olaylarla, dünyayı yaşarken kendinden birikim yapar bunlar.

Güncel konularda da uzman olmaya gerek vardır artık. Yani bir gazete yazarı ekonomi-politik bilecek, tarih, dış politika, iç politika, coğrafya bilecek, eğitim sorunlarından anlayacak, böyle şey olmaz. Ama bizde oluyor. Çünkü kadrolar zayıf. Bir gazeteci her şeyi yazma hakkını kendinde görüyor. Onun için "nerde görülmüş böyle şey" deyip, o işi fazla incelemeden aklına geleni söylüyor. Aslında başka memleketlerde böyle değildir. Her dalın uzmanı olmuş yazarlar o dalda yazıyorlar. Bizde her şeyi yazar köşeyazarı. Doğru olup olmadığının kimse bakmaz. Sağduyu veya ortak bir mantıkla köşede eleştirebilir ki, uzmanlar açısından o eleştiriler ne kadar geçerlidir, ne kadar değildir, pek anlamı da yoktur. Aslında köşeyazarlığının işlevi, oneri getirmese dahi, bazı konuların toplum tarafından çözülmesi istendiğini ortaya koyar veya çözülmekte olan bazı sorunların topluma duyurulmasında veya daha geniş anlatılmasında yardımcı olmaya çalışır."

NE ALIRLAR NE SİZ GİDERSİNİZ

— Gazetenin yayın politikası ile sizin yayın politikanız arasında bir çatışma oluyor mu?

"Gazetenin yayın politikası ile sizin bakış açınız çok zıt ise, ne sizi oraya alırlar, ne de siz oraya gidirsiniz. Yazarlığa sırf politika açısından bakmamak gerekir. Yazarlığa politik açıdan da bakılabilir, ama politik açıdan bakıldığında, politikacı olmak isteyen kişi şimdilik yazarlıkta vakit geçiriyormuş gibi bir izlenim de uyandırabilir bazen. Adam aslında siyasetçi olmak istiyor, siyasete tam atlayabilmek için gazetelerde gazete yazarı gibi gözüküyor. Aslında onun derdi başka bir şey yapmak. Devlet yönetmek veya siyaset

yapmak. Bu da yeni demokrasilerin bazı dönemlerinde rastlanan bir olaydır. Gazetecilerden çıkar siyasetçiler, o ölçüde gazetecilerde siyasete fazla bir merak vardır. Ama bir yazar mutlaka hergün siyaset yazısını yazmak zorunda değildir. Çünkü bir sürü sorunu vardır. Yerel siyaset, bir de dünyalar dengesi var, uzay yarışı var, sanat olayları var, yeni yeni düşünceler var, hergün yerel olarak yazmak fazla kısırlığa kaçmak oluyor."

İNSAN, TUTSAK OLDUĞU ZAMAN SORUNLARI ÇÖZMEZ

— Sorunlarımızdan birisi de cinselliktir. Sizin cinselliğe yaklaşımınız diğer yazarlardan farklılıklar taşıyor. Yani bakış açınız doğal bir çerçevede içinde.

"Cinsel sorunların pek ortaya çıkmaması sorunu vardır. Cinsel meseleler ortaya çıkmadığı sürece de insanlar sorunların tutsağı olurlar. İnsan, tutsak olduğu sorunları çözemez. Bu, doğanın yasalarından biridir. Bazı yazarlar kondilerini zorlayarak yazarlar, ama ben kendimi zorlayarak yazmıyorum ki. Her insanın doğasını, yazı yazmaya kalktığınız zaman, nasıl soyutlayacaksınız. Canlıyı cinsellikten soyutlayamazsınız. Kendisi cinselliğin bir sonucu olarak dünyaya gelmiştir ve kendisinden dünyaya gelecekler de, cinselliğin bir sonucu olarak dünyaya geleceklerdir. Bu, doğanın kendi yasasının en büyük işlevidir; bir canlıya bu işlevinden soyutlayarak bakamazsınız ki. Bakarsanız çarpık bakarsınız.

Sömürü aracı olmaması için, insanların bu konulara yaklaşımlarının bir gizli tat ötesine geçmesi gerekir. Nasıl olsa bunu kimse ile konuşamıyorum o zaman gizli gizli kitap okuyalım, rahatlayalım, açısından bakılırsa, sömürüye ortam hazırlamış oluyor. Yani, asıl o toplum sömürüye dönüştürür. Kendisini böyle bir konuyla sömürtecek toplum, rahatlatmamış bir toplum demektir."

TOPLUMSAL MANTIK, KADIN AZSA...

— Ayrıca eşcinsellik sorunu var. Bazı yazarların bu konuya sağlıklı yaklaşımları söz konusu. Siz bu konuda neler söylersiniz?

"Daha Türkiye'de yeni yeni yaklaşımlar oluyor. Üstelik eski çağlarda, Eski Yunan, Eski Roma'nın da üstünde durduğu konulardır. Birçok seksolog psikososyolog, bu konularla ilgileniyorlar. Çünkü bu konuların psikolojik açılarından da değerlendirilmesi yapılıyor. Bazı toplumsal zorlamalarla böyle yerlere varıldığı söyleniyor. (Mekanik nedenlerle) Bazen da daha anormal bir merdiven kullanmak ve daha değişiklikler peşinde dolaşmak gibi bir eyllimden de kaynaklanıyor. Her toplumdaki eşcinselliğe dönük olan bölümlerin nedenleri hep aynı olmuyor gerekçeyle. Kadın azsa toplumun içinde gizli kalmış bir eşcinselliğin gelişmesi toplumsal mantık açısından söz konusu olabilir. Kadının "bende erkek kadar güçlüyüm" deyip de erkeklerle olan ilişkisinde soğukluk duyup da kendi arkadaşlarıyla arkadaşlık yapmayı yeğlemesinden de olabilir. Ayrıca fizyolojik nedenlerden de olabilir. Bu konuyu birçok nedenlere bağlıyorlar. Türkiye'de bu konulara tam olarak eğilinmiyor, her nedense. Yazarların görevi bu konuya bir kere daha eğilip bakmaktır."

— Yapıtlarınızda evlilik kurumunu da eleştiriyorsunuz. Bu konuda neler söylersiniz?

"Bu da çağımızın sorunlarından biri. Yorumunu okuyucuya bırakıp, mevcut tablolar içinde arantılar yapılabiliyorsunuz. Çünkü objektif oraya uyuyor, o resmi çekiyor, o fotoğrafı veriyor. Evlilik arasında mutlu olanlar çok az. O zaman mutluluklar neden az oluyor. Bunu araştırırken insanın hiç değilse fotoğrafları ortaya koymasına gerekir. Neden bunlar böyle, neden çözemedikler düğümlerini, insanların bakması gerekiyor."

TOPLUMUN DOKUSUNDA BİR GEBERTME, ÖLDÜRME VAR

— 12 Mart dönemini yansıtan birçok yazar oldu. Sizin de "Bir Göz Ardı", "Bir Avuç Gökyüzü" var. O dönemlerdeki yazarlarla kendi yapıtlarınız arasındaki ayrımı koyar mısınız?

"12 Mart dönemine toplumdaki koparak bakmadım ki ben. 12 Martın bu toplumun bir tarafı olduğunu söylemeye çalıştım. Yani bunu onaylayarak söylemedim gayet tabii ama, evde bir ane çocuğuna, seni gebertirim, diye bağırıyor zaman, demek ki toplumun dokusunda bir gebertme, bir öldürme, daha zayıf bulduğunu korkutma eğilimi fazla gelişmekte. Dikkat edin, erkekler kadınları en fazla kırsal bölgelerde döverler. Çocuklarına daha sert davranırlar.

Fiziki acıyla korkutarak dediğini kabul ettirmeye dönük bir yapıya var bu toplumun. Zaman zaman siyasal platformda da kendisini gösteriyor ve bazen de evin yapısını da gösteriyor. Yani toplumsal yapının içerisinde birbaşkasını fiziki kuvvetle korkutarak iş yürütme kullanmasının yoğun olduğunu, 12 Mart dönemini de bahane ederek o açıdan yaklaşıma çalıştım."

(Devamı 13. Sayfada)

BİLİNMEYEN YANLARIYLA

Ass. Tuğrul Eryılmaz

Hayır, yok. Bir işe de yarayabilir. Sinemaya çok meraklıyım. İtalyanca fena olmaz aslında. Bir de bu işte kalırsak eğer, bir dil daha öğrenmek...

Var var, var da. İşte o yüzden ufak ufak başlayacağız. Aslında ben çok geç kaldım. Zaten TRT'de çalıştım, orda burda sürttüm. Onun için biraz daha sıkı çalışmam, işi ciddiye almam lazım herkesten fazla.

Çok da içmiyorum aslında. Bir cin tonik içirim yemekten önce. Yemekte de bilemedin 2-3 duble rakı. Bu kadar içkinin de bir zararı yok zaten. Alkol zarar vermiyormuş.

Arabesk ona bağlı zaten. Rakı içilirken arabesk dinlenir. Ben çok katılmıyorum onlara. Halkı mahvediyorlar, zevkini bozuyorlar, diyorlar. Buna mı kaldı iş yani. Adam oturmuş gecenin bir saatinde, zaten her şey omuzunda, rakısını içerken, şarabını içerken arkadaşlarıyla, sevgiliyle, neyse işte, muhabbetini yaparken... Dinlenecek müzik.

Yok canım, niye kalsın Allah'ın seversen? Ne yani, Beethoven dinleyince birden bire aristokrat mı oluyorsun? Arabesk severim diyorum ama, ben aynı zamanda pop müzik hastasıyım. Taa ortaokuldan beri, acayip bir şey. Beatles'la başladık, yok Rolling Stones'du, cartı, curtı... Çok severim onları ben. Hala bir dolusunun plakları var, bir güzel eğleniyorum. Ama, hani rakı muhabbeti diye bir şey var. Rakı içerken de Rolling Stones dinlenmiyor. O zaman gelsin Orhan Gencebay, gitsin Biricik. Bunun, inanmıyorum bir kötülüğü olduğuna. Açık oturumlar yapıyorlar. Ona da itirazım yok. Ama, bu biraz âbesle iştiğal. Bu başka bir şey. Takılıyorsun kafana, zevkle dinliyorsun. Fena olmuyor.

İçince tartışmak şöyle. Karşıdaki insanı daha az kıracağını sanıyorsun içkili olduğu zaman. Hani adettir ya, insan biraz da içkinin arkasına sığınır. Çok ciddi olmamak kaydıyla tartışmayı seviyorum o zaman. Küçük insan ilişkileri üzerine, kadın, erkek, arkadaşlık... bu konularda.

BİLİM ADAMI VEKARIMI BOZMAYACAK

Bu artistlik merakım hep var. Küçükken istiyordum artist olmak. Hani herkes doktor, mühendis olur, ben artist olacağım hikayesi. Tabii olmadı. Fakat o benim içimde bir ukde kaldı. Şimdi arkadaşlarım var, bir kısmı televizyonda programcı, sinemadan bir yığın yönetmen, artist arkadaşlarım var. Halâ onlara da söylüyorum. Ha-

“MÜMKÜN OLDUĞUNCA”
KISITLAMALARDAN UZAK...

ni bir punduna getirip, bir filmde, düzgünce bir filmde görüneyim istiyorum. Bilmiyorum, belki bunun da Freud'ün bir açıklaması vardır. Hoşuma gidirmiş gibi geliyor. Belki hiç beceremeyeceğim. Yine de şimdi yaşama ve statüme uygun, bilmediğim vekarımı bozmayacak —ne demekse o? Herşeyi biliyor— öyle bir şeye takılırım. Ciddiyim. Yapacağım, kafama taktım onu bir kere, 70 yaşında da olsa bir kere görüneceğim.

Freud'a inanmam da... Eğer bir çözümleme yaparsanız herhangi bir konuda, —bunun içi-

ne siyaset de girer, insan ilişkileri de girer şu veya bu ölçüde onu iddia etmeyeceğim. —Freud'un söylediği çok şey var. Ben Freud'un bayağı geçerli olduğu kanısındayım bir sürü konuda, özellikle mikro düzeyde Freud çok geçerli.

Hayır, ben eskiden beri dinlerim. Genellikle bir süre sonra varzgeçerler. Belli bir yaşa geldikten sonra hafif müziğe başlarsın, sonra giderek Bach'lar, Beethoven'ler devreleri. Benim için yok öyle şeyler. Ben halâ 15-20 yaşlarındaki kadar heyecanlı Rolling Stones'ları dinliyorum. Diskoteklere giderim meselâ. Kapanıncaya kadar bu Apple ile Galaksi'ye 15 günde bir muhakkak gider, dans eder, kurtlarımı dökerdim. Dans etmeyi çok seviyorum. Nereye gideceksin? Birtakım

gazinolar, mazinolar var, kötü oralar. Millet kalıp kasap havası oynamaya başlıyor. Çok para bir kere. Diskotek öyle değil ama, 175-200 lira adam başına, bir de eline içki veriyorlar. Zaten içmiş olarak gidiyorsun. 3 saat, 4 saat bazan sabahın 3'üne, 4'üne kadar deliler gibi dans ediyorsun. Çok insanca bir şey aslında. Sanmıyorum bunun yaptığım işle, yaşla veya cinsle bir ilişkisi olduğunu. Bir türlü adamı rahatlatıyor, bir türlü gençleştiğini hissediyorsun iyice.

İZİN VER DE

Yaşamı yorumlamak... bilmiyorum. Yaşamı Yaşadığın gibi yorumluyorsun. Yani mümkün olduğu kadar kendini kısıtlamalardan —o mümkün olduğunca'yı koyduktan sonra iş bitiyor zaten— kurtarmak istiyorum. Sürekli süperegomuz var. Süperego çok bastırıyor adama her şeyi. Zaman zaman, "ulan izin ver de" diyorum, yani ego mu iyice altüst etmeden, birazcık süperegomu elim tersiyle itip id'me şans vereyim istiyorum. Hep bunu yapmaya çalıştım aslında. Bu, herşeyde geçerli; işinizde, özel yaşamınızda. Elimden geldiğince hep id'mi biraz daha dışarı çıkarmaya, yani süperegomu mümkün olduğunca etkisizleştirmeye çalıştım. Bunu yapmaya çalışıyorum ama, becerdiğimi söyleyemem. Belki zaman zaman oluyordur, ama her zaman o ağır basıyor.

FENA HALDE KÜRTAJ

Vardır vardır. Çok tutucu yönlerim de vardır. Aslında benle hiç bağdaşmayan, benim de kendi kendimle bağdaştıramadığım tutuculuğum vardır. Kürtaja fena halde karşıyım meselâ. Kürtaja şöyle karşıyım: Canlıymış gibi geliyor, ikna olamıyorum bir türlü, onun, ana karnındaki canlı olmadığına.

SONRA DA AĞLAŞIRIM (İtâbi kendi kendime)

Oldukça utangaçım meselâ. Yolda giderken birine, saat kaç, diye sormak gibi çok doğal bir şey için çok zorlanırım. Ne bileyim... benden daha yukarıda birine gidip —çok istediğim halde— konuşamamak gibi tuhaflıklarım vardır. Gidemem işte, gidip konuşamam insanlarla fazla. Çok açığımdır oysa, herkes kapımı açar çekinmeden, ama ben çekingenimdir. Hiç sevmem bu huyumu. Meselâ evimde 10 gün kalorifer yanmasa veya 10 gün çöplerim alınmasa, "kardeşim bu çöpleri niye almadın?" imkânsız diyemem. Ya da adama 500 lira vermişimdir 200 lira üstü onda kalmıştır, öldür Allah beni —önem vermediğim— (Devamı 13. sayfada)

Yalnız Değilsin

Şule BÜYÜKÇİZMECİ

Eğer bir bahar güneşi gibiyse için, üstesinden gelebilirsin onca çirkinliğin. Ellerini tatmışsa dostça bir elin sıcak kuvvetini yalnızlıklar içinde artık yalnız değilsin.

Değiştirmek istediğin bir dünya var karşında. Sorman gerekir kendine "kendimi değiştirecek gücüm var mı?" diye. Eğrilerini-doğrularını koyup bir teraziye tartabilir misin utanmadan-sıkılmadan kendini? Eğer bakabiliyorsan kendine, uzaktan üçüncü bir göz gibi savaşımında yol alabilirsin. Yok kendini görüyorsan bir mesih gibi diyorsan "Ben bilirim herşeyi" kapalıdır yollar sana. "Toplumcusun" biliyorum, Büyük söylevleri seviyorsun. Bilirsin kime, neyi, nasıl söyleyeceğini... Dünyayı kurtarmaya giden gözü pek bir arslansın sen. Tabii bu senin düşüncen. Sana göre de ben, bireyciyim. Çok mu uzak kıyılarıymız? Ben kendime yararlı olanı yapmaya çalışırken, insanlığa da yararlı olmayı amaçlıyorum. İsterim ki bir çağlayan gibi çağıldasın beynim, bir okyanus gibi bilge olsun yüreğim. Ben de severim insanlığı, güzel günleri düşledikçe benim de cayır cayır yanar yüreğim. Dünya geniş bir bahçe, insanlar diledikleri gibi açan çiçekler olsun isterim. Hiç bir insan yüzü sevilmemiş, hiç bir insan eli yararsız kalmamış olsun. İşte benim ereğim. Sana göre de ben bireyciyim. Belki de fazla bilimsel konuşmadığım, aceleci olmadığım için. Sandığın gibi korkagın biri de değilim. "Zamanını iyi seçelim" diyenlerdenim. İstersen seninle bir kördüğüşe girmeyip, birbirimizi dinleyelim. Bana göre de sen "Toplumcu" değilsin. Nedenlerine eğileyim: yüzün bir kış günü kadar karanlık, yüreğin birazdan patlayacak

herşeyi silip süpürecek bir fırtınayı anımsattığı için. Sen insanları sevmeden onları kurtarmaya kalkıyorsun. Yanından geçen minik bir çocuğu asık suratıyla nasıl korkuttuğunun farkında mısın? Anlamadan okuyorsun o canım kitapları, sonra da söylevler çekiyorsun yaşamı yakından tanıyanlara... Yaşamdaki yalın gerçek çözümsüz bir denkleme dönüşüyor kafanda. Usta İzzet'e, duvarcı Ahmet'e, çamaşırcı Ayşe'ye 'Z'lerden sözediyorsun. 'A'ların yalnızlığından yola çıkmadan.

İstiyorsan kendini dünyayı değiştirmeyi, önce çıkarıp at bilmem nenin gözlüğü. Kendi gözleriyle dünyaya bak. Kendi gözleriyle oku o güzelim kitapları. Kendi yüreğinle yaşa. Yalın A'lardan işe başla, yanına ustaların doğrularını alarak. Tepeden bakmazsan kendi dışındaki doğrulara, tartabilirsen kendini tüm içtenliğiyle ortaya koyabilirsen neyi ne kadar yapabileceğini 'Yolun açık olsun' deriz sana...

Yaşamı savunmak güç iş. Adımlarını dikkatli atmalısın. Çevrende akbabaların, cücelerin olduğunu unutma. Eylemlerin söylevlerden geçerli olduğunu göstereceksin dostta, düşmana. Üzerine atılacaklar. Yolundan dönmek için ne çok e'f uzanacaktır her köşe başında. Başın dik, adımların sağlam oldukça rahat vermezler. Yüzüne kapanan dost kapılar, yalnızlıklar, yorgunluklar... Bir yıldız gibi kayıp giden insanlar... Kendi mikroskoplarına kapanıp, sorunlarını çözmeyen insanlara umudu, aydınlığı anlattıkça nasıl saldıracaklar sana. Ancak özgürlük ateşi içinde yananlar yer alacaklar senin yanında.

Öyle gözlerin dalıp gitmesin karanlıklara. Zor yeniyi yaratmak, güç ister, sabır ister. Kendi gözlerin, elin, yüreğin adımlarınla bir yolun başındasın. Ama yalnız değil sin. Asla!

GELECEK İÇİN...

(Bugünü güzelleştirmek)

Ayşe CANER

Sevgiyi yüreğine sığdıramazken, kendine sevgisizlik de ne ola... Sen güçlü olmalısın ve bir sürü gibi yaşama durmalısın. Dimdik. Öfkeli...

Oysa sen gökyüzünün sonsuz derinliklerini seviyor ve civil civil bir dünyayı orada arıyorsun. Ve yeryüzünde her buluşmanla kendine küskünlüğün çoğullanıp insanlara varıyor. Her sözcük, her yaşam, her sevgi düğümünü kalıyor.

Ve gelen, insanlarla birlikte yalnızlık.

Sana:
Şaşkınsan göğün maviliğine
Soru doluyorsa insanlara
Sür-yasamdır bu
Yaz dostum
Öfkeye kesilmişse yürek
Sevecense yürek yürek
Sür-yasamdır bu
De dostum...
Güzel tutsaksa zincire
İnsan akıyorsa denize
Sür-yasamdır bu

Taş dostum taş, diyerek ellerimi uzatıyorum. Bizi ilgilendiren gökteki değil yeryüzünü dolduran sür-yasamlar. Onlara birlikte sahip çıkalım. Ve gelecek için bugünü, kendimizi güzelleştirelim. Haydi türkümüze başlayalım bir ozan olalım, bir renk, bir çiçek, kuş, deniz, ay, güneş, herşey, herşey doymayacak kadar açgözlü. Biz ve herşey ve bugün yeni bir gün. Merhaba.

8. SAYFADAKİ
BULMACANIN
ÇÖZÜMÜ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	B	E	E	A	T	A	N	E	F	A	R	E	N	
2	K	A	T	E	L	E	A	N	E	K	E	A		
3	A	B	E	E	A	G	E					A	A	
4	D	E	H	A	I	R	E	D	E	C	H	A	E	
5	S	A	T	I	R		A	N	N	E		T	A	
6	L	A		L	H	E	E	L	E		H	A	F	
7	M	L	E	R	O	L		A	R	E				
8	T	R	A	F	A		T	E	R		R	I	L	
9	B	A	D	A	E		D	E		L	I	N	A	E
10	A	C		R	I	S	E		E					
11	N	E	E											
12	L	O	A	E		T	R	A	T					
13	L	A	L		D	E	E							
14	T	H	A	N	E		A	T	E					
15	T	R	I	A	P	O								

onbin yıllık ağacın KURUYAN BİR DALI ÜZERİNE

Eğer yazıda "gök boncuk düğmeli yelek nie "oldu" türünden bir burukluk sezerseniz, bunu geçmiş özlemi olarak yorumlamayın. Ama burukluğu karamsarlık olarak nitelendirirseniz; bu oyunların bugünkü durumu için bir yere kadar doğrudur. Ağacın tümü için değil. Çünkü halk kültürü sadece geçmiş dönemlere özgü bir olgu değildir. Kültür genel olarak maddi yaşamın üretilişi ve bu süreç sırasındaki ilişkilere denk düşen manevi öğeler ise, halk kültürü bu dönemde de, gelecekte de var olacaktır. Bu nedenle birçok dalda olduğu gibi, ağacın bu dalında da "yozlaşma" sonuç değil bir ara süreçtir. Bazı dallarını yitirse de yerine daha gelişkinini bitirecektir. Kaldı ki bu sancı yalnız dalın değil tüm gövdenin sancısıdır. Kısacası, bu giden bir "biten şarh" değildir.

İlhami ALGÖR

İlkönceleri insan dansları, doğa ile kavramında bir silah olarak, bilgisini, gücünü asan durumlarda büyü olarak kullanmış. Topluluğun bütünü, kusaklararası uyumu, bilgi hünere aktarımını sağlayan törenlerde bir araç olarak kullanmış. Özellikle avcılıkta yaşamında büyük ver kapladığı dönemlerde ava hazırlık, gençlere görgü, içine küven olsun diye oynanmış.

Belki doğa, ona en basit ritimleri sunmuş ama o yüreğinin atısını da katmış, oynamış. Kimisi daha çevik ve coşkun olmuş ise de genel olarak hep birlikte coşup, hep birlikte oynamış.

Gitide insanın dili gelişmiş, topluluk yaşamı, ilişkileri, bilinci gelişmiş. Derken kız alıp vermeler başlamış, ve o zaman bir yanı mutluluk dileğiyle kötü güçleri savarcasına, bir yanıyla da eğlenti olsun diye oynamış. Topluluğun doğayı, insanı algılayış ve yorumlayışını, tanrılaşmış atalarının evlemlerini, topluluğun oluşumuna yansıtan, böylelikle geçmişten güc alarak yarına daha kuvvetli bakmasını sağlayan efsanelerin aktarımında şiir ve çalgı ile oynamış.

Sonra ekip biçmeve, biçip savurmaya başlamış. Bu kez gök yağdırırsın, yer bitirsin diye, kimi sıcak ve uysal bir yakarıyla, kimi kısıktıcı bir cinsellikle, kimi de tanrı düşmanını venobilsin diye, savaş zibi oynamış. Törenlerde, senliklerde bir yandan dileği gerçekleşir umuduyla, bir yandan da coşkusundan oynamış.

RİTMİN YERİNİ KAMÇI ALINCA

Gün gelmiş, doğa ile olan kavgası, insan ile kavgaya dönüşmüş. Kimisinin tarlada tzi olmadığı halde, harman da vürü ve tüm üzerinde de buyurucu sözü olunca, onun silri, türküsü, müziği ve dansı "tanrı buyruğu", diğerlerini ki ise "Altın Çağ" özlemiyile umut dolu bir coşku ama özünde derin bir sızının yansıması olmuş.

Hal böyle olunca, önceleri bir bütünün parçaları olan şiir, müzik ve dansın şimdi her biri bir bütün ve calanı başka, söyleveni başka, oynayanı başka olmuş. Kimi soylu öteğinde verlesik ve onun keyfince, kenardan; kimi köy köy, konak konak geçerek ve coğu kendi keyfince seçerek, bir yandan da cepecevro sarmalamış, hem söylemiş hem calmış. Soylu ara sıra oynasa da çoğunlukla işi oynamak olanı oynatmış, diğerleri ya tümünden oynamış ya da iyi oynuyor diye kimini öne sürmüş oynamış.

Bir zamanlar bolluk ve sa-

vas için coşkun söyleyiş, canı gönülden oynadığını artık bolluk da, savaş da başkası için olunca: "Adı Yemendir," diye yaralı soluyup, "Cezayir havası" ile adeta ayak sürüyüp bir başka söyler, bir başka oynar olmuş.

OYUN BİLMEYEN GELİN "YERİM DAR" DER

Bir taraf diğerine kıızı oynaya oynaya götürmüş vermiş öteki oynaya oynaya karışmış, almış getirmiş. Belki bir bakıma gelini, züveyi ve evliliği tasadan, beladan ko-

rusun diye, ama daha çok sevinçten, diğerini saran mutluluğu, ya geçmişte yaşadığından ya da varın öbür gün kendisinin de yaşayacağını bildiğinden sevinmiş de oynamış. Delikanlı fırsat bu fırsat diye daha canlı, gözaltı; kadınlar arasında bekar kız, sevdiği oğlanın anası süzüyor diye yanakları al, al olmuş, oynamış. "Oyun bilmeyen gelin verim dar der" demisler, gelinler utanmış da oynamış. Çocuklar bakmışlarki "ulaa herkes oynuyor," onlarda kendince oynamış. Yaşlı dayanamamış, o da coşmuş oynamış.

Bir saygın konuk gelmiş, zorlamışlar, oyunu pek bilmiyor diye basa almamışlar, a-vio olmasın diye sona da vermemişler, ortaya katmışlar, oynamış.

Kimine demisler "sen ağa oğlusun" ve da "ağa hanımın oynamamam olmaz" çalgıya yüklü bahşis vermiş, lütfetmiş de oynamış.

Kimi sarhosluğundan, kimi de davula dayanamadığından, tüyleri diken diken, kendinden geçmiş oynamış.

Birisi gelmiş sormuş, "vah" demiş "nive oynuyorsunuz?" — Ne bilelim, böyle gördük gecirdik oynamamak olmaz", demiş oynamış. Bağ bozmuş oynamış, harman kaldırmış, oynamış, koc katımı gelmiş oynamış.

"Oğlun oldu" demisler, vüreeği hep etmiş oynamış, bütümüş sünnet etmiş, gözleri pırl pırl oynamış, gün gelmiş damat etmiş, bir gururla oynamış.

Belki artık yağmur yağsın, ekin tez büyüsün diye, hayvanlar kırılmasın diye değil, hem töre diye, hem de vakit hoş geçsin diye oynamış.

En basından bu yana oynuna, kurdu kusu, ayıyı, ceylanı, dağ tepeyi, nehri, ayı, güneşi, bulutu, rüzgarı, ormanı ve basaktı, otu böceği ve her çeşit renüi, sesi, acıyı, sevinç, savası, korkuyu, cesareti, curesizliği, ve da güvenli bilgeliliği, davulun güröldeyişini, zurnanın kimi vanık inlevisini katmış, oynamış.

Birzün biri çıkmış: "bu kefere isidir, seytan isidir" demiş, kafası kızmış, dinlememiş oynamış. Yasak etmişler, etizli etizli oynamış. Kimileri "döne döne kökvüzüne çıkarım" umuduyla, avazı gül bahçesinde, eönlü irem bahında, kimileri ise kara zorun karışında dağılmamak için, geleneği ve böylece birliğini sürdürmek için dağda, vavla da oynamış.

Köve davul zurna gelmiş, kendiliğinden oynamış. Ağa gelmiş, bev, paşa gelmiş "oyna" demisler, oynamış.

Dağlar-ovalısı, göçeri-yerleşizi başka, deniz körmüşü-eörmemisi, kadını-erkeği başka, kimi tek, kimi çift, kimi toplu, kimi düz, kimi halka oluo oynamış.

Çok eskilerden bu yana elinden sıkı sıkı tutup, ardısıra sürüp getirdiği oyunlara bir zamanlar günlük zıvı zibi hep üstünde tasırken, zit-zide bayramlık zibi sandıkta saklar olmuş ve 40 vilda bir oynamış.

KRAL LEAR'a nereden bakmalı

Haluk GERAY

Shakespeare, Hamlet isimli oyununda tiyatronun amacı konusunda şöyle der: "Doğduğu gün de bugün de tiyatronun amacı... dünyaya bir ayna tutmak; iyilerin iyiliklerini, kötülerin kötülüklerini göstermek, çağımızın ne olup olacağını ortaya koymaktır!"

Shakespeare'in ayna tutmayı amaçladığı onyedinci yüzyıl İngiltere'si nasıl bir dünyadır? Bu dünyayı anlamak, önlü yazarın eyrenine girebilmenin en doğru yolu olacaktır. Tek cümleyle özetlemek gerekirse, gücünü feodal üretim ilişkilerinden alan aristokrasinin yerini burjuva sınıfına bıraktığı bir ülkedir o dönemin İngiltere'si. Burjuvazinin, savaşlar, korsanlık, zenci-köle ticareti, sömürgelerin soyulması ile başlayan serüveni bu yüzyıl ortalarında (1658) zaferle noktalanır, aristokrasi siyaset sahnesinden kovulur.

Yazarın 1594 ile 1616 yılları arasında yaşadığı gözönüne alırsa bu değişime ilgisiz kalması, sezmemesi düşünülemez. Doğal olarak, onun, değişimi ve çağını anlaması bilimsel düzeyde değildir. Henüz tarihin değişiminin mantığını açıklayabilecek bir bilimsel yöntem anlayışı ortaya çıkmamıştır.

Yalnız Shakespeare değil, o dönemin diğer oyun yazarları da bizim için bugün anlamı olan kimi gerçekleri yansıtır. Örneğin dönemin tüm oyunlarında oğ alma, kıy- ma kavgası, düello, işkence sahneleri yer alır. Hela, Chapman, Marston, Middleton, Rowley "kanlı tragedya" olarak adlandırılan oyunlarında saplantı derecesinde bunlara yer vermişlerdir. Bu oyunların belli bir dönemde yoğunlaşmaları rastlantı değildir. Bütün bu öğeler, gitmekte olan sınıfın korkularının tiyatro sahnesine yansımalarıdır. Londra'da yaşayan kalabalıklar içinse her an ölümle yüzyüze (sokak kavgaları, cinayetler, işsizlik, veba salgınları) olan yaşama katlanmayı kolaylaştıran sahnelerdir bunlar.

Christopher Caudwell, Shakespeare'in yansıttığı bir başka gerçek konusunda şunları belirtir: "hiçbir kural ve ölçü tanımayan kan dökücü, cesur ve tuttuğunu koparır taşkın arzı, bu ilkel birikim çağının ruhudur" ve "Shakespeare, burjuva arzusunun kasırga gibi gücünü... eksiksiz dile getirir."

Yukarıda saydıklarımızın tümü, Kral Lear oyununa da yansımıştır. Örneğin, Caudwell'in deyişiyle "birikim çağının ruhunu" Lear'ın kızları somutlaştırır. Yazarın tiyatrosunda soytarının önemli bir yeri vardır. Yunan tiyatrosunda

undaki koronun yerini alır soytarı. Bundan da önemlisi o dönemde "normal" bir insanın söyleyemeyeceği şeyleri "deli" olduğu için krala söyleyebilen kişidir. Shakespeare, doğruyu çoğunlukla onun ağzından iletir. Örneğin soytarının şu sözleri çağın değişiminin yansıması olarak görülmalıdır:

Saraydan asillerden borçlular azalırsa

Tefeci altınını halk önünde sayarsa,

Kahpeler, boynuzlular kiliseler yaparsa, Albiyon krallığı o zaman karışacak!

Ondan sonra bir devir gelecek

Yaşayanlar bunu görecektir

Bir başka örnek daha:

SOYTARI: Amca, söyle rica ederim; deli asilzade sınıfından mıdır, yoksa burjuva sınıfından mıdır?

LEAR: Kraldır Kral!

SOYTARI: Hayır, asilzade sınıfından oğlu olan bir burjuvadır. Çünkü oğlunun asil olmasına razı olan bir burjuva delidir.

Fırtınada doğayla savaştıktan sonra gerçeği kavrayan Lear: "kimin kazandığından, kimin kaybettiğinden, kimin parladığından, kimin söndüğünden bahsederez. Tanrının sırdaşlarıymışız gibi dünya olaylarının en gizli sırlarını çözeriz; hapishane duvarlarının arkasından fikirlerin ve devirlerin meddû cezirini görürüz" derken aynı değişimi dile getirmektedir.

Bu örneklerden sonra Özdemir Nutku'nun şu sözlerine katılmamak olanaksız: "Shakespeare'in ölümsüzlüğü bundandır, onun yapıtlarında hem bütün çağların güncelliği ve değişkenliği, insanın olaylar içindeki tavrı, hem de bireyin davranışları ve varoluşunun özeti vardır... Bunlardan biri eksik oldu mu, tiyatro sanatının bütünlüğünden söz etmek bir aldatmaca olur". Kral Lear da öyle...

KAYNAKLAR:

Robert Pignarre, Tiyatro Tarihi, Gelişim Yay., ss. 70-79.
Christopher Caudwell, Yanılsama ve Gerçeklik, Payel Yayınları, ss. 83-110.

W Shakespeare, Kral Lear, Remzi Kitabevi (Çev. S. Göknil) Özdemir Nutku, Tiyatro Yönetmeninin Çalışması, ss. 27.

● TÜRKİYE'DE BİR GRUP SİNEMA YAPMAĞA YÖNELİYOR, DİĞER BİR GRUP YALNIZCA PARA KAZANMAĞA YÖNELİYOR

● ELEŞTİRMENLERİN YOK DENECEK KADAR AZ OLMASI, SİNEMAYA "HALK SANATI" GÖZÜYLE BAKILMASINDANDIR

Atıf Yılmaz: Sinemanın kurtuluşu dış pazarda

Şule BÜYÜKÇİZMECİ

Atıf Yılmaz'ın Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümünde okudğunu biliyor muydunuz? Resmel olan tutkusu onu, ilk dönemlerde biçimle oyalanmaya itmişti. Ancak yılların getirdiği birikim, özle biçim arasındaki dengeyi arayış çabasına yeni bir perspektif getirebildi mi? Atıf Yılmaz sinemada neyi aramıştı, neyin peşindeydi?

— Sinemaya ilk başladığınız yıldan bu yana bir yönetmen olarak kendinizde nasıl bir değişim görüyorsunuz?

— Sinemaya ilk girdiğim dönemde daha çok resimle ilgileniyordum. Nuri İyem'in atölyesinde çalışmalar yapıyordum. Sinema sevdiğim bir uğraştı. Elime fırsat geçtiğinde belli bir dönem, daha çok biçimle oyalanarak bazı filmler yaptım. Özden çok biçim ilgilendiriyordu beni. Böylece sinema dilini öğrendim. Bu bir ön çalışmaydı benim için. Bu dönem aşağı yukarı Gelinin Muradı'na kadar sürdü. Bu arada bir takım piyasa romanlarından uyarlamalar yaptım. Bunlar sinema alanında yapımcılar açısından belli bir güven, daha iyi şeyler yapma olanağı sağladı. Gelinin Muradı ile başlayan bu dönemden sonra birikimimi mümkün olduğu kadar kullanmaya başladım.

— Ne tür bir birikim bu?

— İnanç birikimi, kredi birikimi. Güvenilir bir yönetmen olmak, yani yapımcılar için "bu adam güvenilir", "iş yapar" olmak. Örneğin Hiçkızık gibi filmler de yaptım. Bu tür filmler bana yeni olanaklar sağladı.

— Gelinin Muradı'na değin biçime eğildiğinizi söylediniz. Bu konuyu biraz daha açıkla mısınız?

— Biçim öze bağlıdır, o öze uygun anlatım dilini bulmaktır. Yaptığım filmlerde öz çok kötüydü. Bunlardan doyum alamadığım için ben de başka yolları deniyordum. Örneğin filmlerin fotoğraflarını Nuri İyem'e götürürdüm. Bunlar üzerine konuşurduk. Aslında biçim abartılı eğilmek bir sinemacı için doğru bir şey değildir. Öze biçim arasında bir denge olmalı, biri diğerinin önüne çıkmamalıdır. Size Aşk İstirabi filminde yaptığım bir biçim denemesini anlatayım. Filminde camın arkasında drama düşmüş bir kişi vardı. Camın dışından çektim sahneyi, karşı damlar yansıyor, adamın yüzüne birisi damda, çektiçe birşey tamer ediyordu. Adamın beyine çekiç iniyor gibi oluyordu. Yani böyle birtakım özel şeylerle oyalanıyordum.

— Bir sinemacı olarak amaçladığınız nedir?

— Benim istediğim kendi kültürümüzden kopmadan, insanları daha ileriye götüren, daha evrensel boyutlara ulaşabilecek ürünler ortaya koyabilmek.

— Sinemaya ilişkin düşüncelerinizi ne ölçüde gerçekleştirdiniz?

SİNEMANIN EKONOMİK YAPISI YANLIŞ

— Türkiye'de sinema yapmak çok zor. Herşeyden ön-

ce Sinema zaman isteyen, para gerektiren bir olay. Türk Sinemasında ne yazık ki kuruluşundan bugüne kadar sermaye birikimi olmadı. Yani daha başından yanlış kurulmuş bir ekonomik yapı var sinemanın. Halk sinemacıya para ödüyor, alimacı pazarlamacıya, pazarlamacı yapımcıya para ödüyor. Yapımcı o avansla film yapıyor. Kendisi sermaye koymadan, bu tabiki sunu getiriyor. Halkın en primitif istekleri sinemacıya aktarılıyor, sinemacının primitif istekleri pazarlamacıya, pazarlamacının ise yapımcıya yansıyor. Bu kötü bir takım koşullandırılmaları getiriyor, star sistemini getiriyor, hikâye seçiminde bir takım yanlışları getiriyor. Tabi tüm bunlar da sinemanın sanat olarak aleyhinde çalışan şeyler. Bu sistem ne yazık ki hala yürümekte ve hala da bir sermaye yok. Tüm bunlara karşın bazı insanlar doğru dürüst bir sinema yapmak için mücadele veriyorlarsa da bu mücadelenin tam başarıyla sonuçlanması bugün için çok zor.

— Son yıllarda sinemamızda yeni atılımlar gözüküyor. Bu başarı nasıl sağlandı?

BEKLEDİĞİMİZ İLGİYİ GÖRMEDİK

— Bu başarı sermaye birikimiyle sağlanmadı. Türkiye'de aydın kesim, işçi sınıfı, sinemanın farkında olmaya başladılar. Bir defa "Politik Sinema" olayı ortaya çıktı. Kitleler bu tür filmleri desteklemeye başladılar. Yaratılan bu potansiyel, filmlerin yapılmasını karşılayabilmekteydi. Birde dış pazar ilgi duymaya başladı bizim filmlerimize. Oradan bir gelir imkanı söz konusu olunca bazı sinemacılar o gelire de güvenerek yeni girişimlere girmek cesaretini buldular. Ama bu filmleri yapan arkadaşlar — ben de dahil — beklediğimiz ilgiyi batıdan göremedik. O iyi filmleri yapan arkadaşların çoğu bugün film yapacak halde değiller. Erden Kıral, Sinan Çetin, Yavuz Özkan, ben, Ömer Kavur örneğin. Buna karşın sinemayı seven bu insanlar kendi gayretleriyle birşeyler yapmaya çalışıyorlar. Belli bir durgunluk ve iyimser olmayan bir tablo var önümüzde.

— Size göre Türkiye'de Si-

nema bir sanat dalı olabilmis midir?

— Türkiye'nin sosyal yapısı çok daha hızla değişiyor. Kentleşme olayıyla beraber doğan lumpen sınıfın da bir kültürü oluştu. Bunlar kentin varoluşlarında yaşayan yozlaşmış bir sınıf. Sinemanın gerçek seyircileri, asıl büyük kitle bunlar. İşte o zaman bu kitlenin istekleri ağır basıyor. Ferdi Tayfur'lar, Orhan Gencebay'lar, Kemal Sunal'lar çıkıyor seks filmleri, şiddet filmleri çıkıyor. Yani büyük kitlenin isteklerine cevap veren filmler... Yalnız bu dünyanın her tarafında böyle. Kalitesiz filmler, kaliteli filmlerden daha fazladır. İtalya'ya baktığımız zaman görüyoruz ki yıldı beş tane iyi film çıkıyorsa, yüz tane de kötü film çıkıyor. Bu açıdan Türkiye ile diğer ülkeler arasında büyük ayrımlar yok. Yalnız bir de şu var. Onların pazarları daha geniş olduğundan Visconti'nin filmleri gibi sanat değeri olan filmler yapılabiliyor. Bizim için ise dış pazar çok zor. İç pazar önemli olduğuna göre, bizdeki mücadele daha bir büyük.

Türkiye'de bir grup, sinema yapmaya yöneliyor, diğer bir grup yalnızca para kazanmaya yöneliyor. Ama yalnız Türkiye'ye özgü değil. Sosyalist ülkelerin dışında dünyanın her yerinde durum aynıdır.

YEŞİLÇAM ÇIKMAZDA

— Yeşilçam'ın bugünkü durumu nedir?

— Yeşilçam bütünüyle çıkmazda bugün. Türkiye'de yıldı ikiyüzelli-üçyüz film yapılırken geçen yıl bu sayı kırka düştü. Ticari amaçlı olanlar da çıkmazda. Şarkıcıların öntüne düşüyorlar ama tutunan da üç beş tane. Ferdi Tayfur'u Orhan Gencebay'ı bulabilirseniz para kazanıyorsunuz. Bunlar da yıldı iki-üç film ya yapıyor, ya yapmıyorlar. Sözünu ettiğim kentleşmeyle oluşan lumpen kitleye seslenecek filmler yapmaya uğraşıyorlar. Birde kendi düşüncelerini vermeye çalışan, iyi ürünler vermek isteyen arkadaşlar.

— Türk Sinemasında eleştirmenlerin ve aydınların yeri nedir?

— Türkiye'de sinema eleştirmeni yok denecek kadar az. Türkiye'de aydın kişiler de çok yakın bir döneme dek

(Devamı 12. Sayfada)

SİNEMA

Belgesel Sinema

KAMERANIN İNSANLARLA YAPTIĞI GÖRÜŞMELERDEN ÜRETİLEN BELGESELLERİN YAPIMCISI JEAN ROUCH

Derleyen: Ece ÇİL

1917 doğumlu Fransız belgeselci Jean Rouch'un asıl işi önce mühendislik, sonra da Kavim Bilim (Etnografya) araştırmacılığı idi. Afrika'da yaptığı bilimsel çalışmalar sırasında, başlangıçta hiç de sinemayla ilgili olmayan nedenlerle, bir dizi belgesel çekmeye başladı. (1947). Bu filmlerde Afrika kavimlerinin geleneklerini, kültürlerini, özellikle dini törenlerde yakaladığı gerçeklerle, saptamaya çalıştı. Sonradan bu çekimlerden bazıları "Les Fils de l'Eau- Suyun Oğulları" (1955) belgeseline oluşturdu. 1955 tarihli başka bir film de "Les Maltres Fous - Deli Bilginler" adlı Afrika filmidir. Bu filmlerdeki dini törenlerden yansıyan gerçek, siyahların beyaz üstünlüğüne karşı duruşları ve yabancı bir kültürle (Avrupa kültürüyle) ilişkiden ortaya çıkan uyumsuzluklardır.

Rouch ilk konuşan kamerasını "Moi un Noir- Ben Bir Siyah" (1958) filminde kullandı. Bu niteliyle şu anı anlatmak istiyoruz. İlk kez bu filmde kişiler kameranın varlığından etkilenip, yalnızca gerçek yaşamlarını değil, düşlerini, beklentilerini, geleceğe dönük ümitlerini de çekmeye çalışan Rouch'la etkileşime girdiler. Film, Fildişi Sahili'nde, Abidjan'da, yerinden yurtdandan olmuş, yoksul, işsiz, siyah insanların gerçek yaşamlarıyla düşlerini birlikte değerlendiriyordu.

Böylece Rouch saf belgesellerle başlayıp çok değişik bir gerçekçi film yapımcılığına yönelmiş oldu. Cinéma Verité: Film-Truth: Gerçek Filmcilik diye adlandırılan ekole dahil edilen Jean Rouch, bu ekoldeki öteki yapımcılardan özgün bazı nitelikleriyle ayrılmaktadır. Bu nitelikler, sinema makinasının gerçek yaşam alanında insanlarla ani yüz yüze gelmelerde saptadıklarının özel bir yöntemle değerlendirilmesinden ortaya çıkmaktadır. Rouch'un sonraki dönemlerdeki belgesellerinde daha belirgin görüldüğü gibi, gerçeklikle, anlık kurgusal öğeler birleştirilmeye çalışılmaktadır. Belki de böylece yapancı yaratıcı yeteneklerini kullanma olanağını bulmakta, konuyu oluşturan insanlar da kamera karşısında sorgulanmanın etkisiyle gerçeklik madalyonunun öteki yüzünü kendiliğinden açıklayabilmektedirler. Duygularını, düşlerini, ümitlerini anlatıvermektedirler.

"La Pyramide Humaine- İnsan Piramidi" (1961) de kamera bilinçli bir şekilde filme çekilen sosyal grubu özendirme, yönlendirip özendirmekte, yani bir hızlandırıcı (catalyst) rolü oynamaktadır. Bu filmin konusu da ırklar arası etkileşimdir.

Rouch, "Chronique d'un Été- Bir Yazın Öyküsü" (1961)yi sosyolog Edgar Morin'le birlikte çekti. Bu film için, yapımcılar ellerinde kamera Paris sokaklarına çıktılar. Yoldan geçen insanlara rastgele "mutlu musunuz?" sorusunu sorup, onların tepkilerini saptamaya çalıştılar. O günlerde Cezayir Savaşı vardı; ekonomik kriz, toplumsal bölünmeler gibi sistem olgularının insanların yaşantılarına, hem biçim hem ses olarak, yansımaları bekleniyordu. Elde edilen ilginç belgesel son biçimini almıdan Rouch, görüşme yapılan kişilere filmi gösterip yeniden tepkilerini aldı. Tıpkı ilk yaptığı Afrika belgesellerinde olduğu gibi klasik estetik değerleri bu filmde de umursamamıştı. Görüşülen kişilerin, sonradan filmin bir parçası olan son tepkilerini ahlaki bazı nedenlerle de almış olduğu düşünülebilir.

"La Punition- Ceza" (1963), "Les Veuves de Quinze Ans- 15 Yılın Dulları" (1964) gibi birkaç deneysel kısa filminden sonra Rouch pazarlamada başarı kazanamayan, fakat belgesel sinema açısından çok ilginç ve değerli katkılar getiren çekimleri bıraktı. Afrika belgesellerine döndü.

1965'de, yıllar önce başladığı, "La Chasse au lion à l'Arc- Arc'da Aslanavı" ve "Jaguar" (1969) filmlerini tamamladı. 1970'de çektiği "Petit à Petit- Ufak Ufak" Rouch'un temel ilgi alanı olan gerçeğin kurguyla birleşimine yönelmiştir. Aynı zamanda, yine, Afrika kültürünün Avrupa kültürüyle çarpışması olgusu dile getirilmektedir.

Belgesel filme yeni boyutlar getiren Jean Rouch'un deneyiminden sosyal bilimciler için olduğu kadar, uygulamada toplum-insan ilişkilerini işleyen kişilerin de ders alacağı noktalar vardır. Demek ki, kullanılabiliyorsa, sinema makinası, sorular soran bir görüşmeci ya da katımlı gözlemci olabiliyor. İşe bir de sanatsal yön katılıncı, insanı konu alan tüm alanlarda olduğu gibi, yetenek sözcüğüne de yer vermemiz gerekiyor.

BASIN TARİHİNDEN BİR DÖNEM

Celâl KAZDAĞLI

Ülkemize çok geç gelen basımevi ve gazetenin gelişimi de batıdakinden farklı olmuştur. Basın gelişmesiyle birlikte kendisini siyasi mücadelelerin odağında bulmuştur.

Bu yazımızda bir gazeteci hareketi olarak da nitelendirilen Yeni Osmanlıların yurt dışına çıkışları ve İngiltere'de çıkardıkları ilk iki gazete olan Muhbir ve Hürriyet üzerinde duracağız.

YENİ OSMANLILAR CEMİYETİ

1831 yılında çıkan ilk Türk gazetesinden sonra ilk özel Türk gazetesi olan Tercüman-ı Ahval 21 Ekim 1860 yılında yayınlanır.

Siyasi eleştirinin ve farklı görüşlerin yazılı olarak belirtilmesi anlamında kullanılan "diyalog" isteği Tercüman-ı Ahval'ın önsözünde Sinasi tarafından açıkça dile getirilir.

Gazete çıkarma yetkisinin Hükümetin dileğine göre verilmesi, hosa gitmeyen yayınların gazetelerin "tatil" edilerek engellenmesi, çeşitli yollarla "muharriklikten menedilme" "diyalog"u engelliyordu. Basını denetim altına alan 1864 nizamnamesinden sonra Ali Paşa'ya atfen "Ali Kararnamesi" de denilen 1867 Kararnamesi hükümete gazete kapatma yetkisi veriyor ve böylece "diyalog"u fiilen sona erdirmişti. Ülke içinde bu uygulamalar sürerken Osmanlı İmparatorluğu dışında da bir dağılma süreci yaşıyordu. Ülkenin bu durumu kimi gençleri harekete geçirdi.

Dağılan devleti kurtarmak ve istibdat uygulamaları yerine daha demokratik bir siyasal düzen için en uygun çözümün halka siyasal haklar tanımak olduğu düşüncesi etrafında toplanan 6 genç, Mesrutiyet idaresini kurmak amacıyla 1865'de İstanbul'da İttifak-ı Hamiyyet adlı gizli derneği kurarlar. Daha sonra Yeni Osmanlılar Cemiyeti ismini alacak olan dernek kurucuları arasında Mehmet ve Namık Kemal Beyler de vardır. Dernek üyelerinin ortak tutumu Ali ve Fuat Paşalara muhalefettir.

Tercüman-ı Ahval'da aydınların başlattığı "diyalog" ve bir kamuoyu yaratma çabaları büyük engellerle karşılaşır. Böylece "nesir ve beyana vasisa" olarak düşünülen gazete siyasi örgütlenmede bir araç olarak kullanılır. Artık gazete halka seslenmek ve bir kamuoyu yaratmak için kullanılan bir araç niteliğine bürünür. Yeni Osmanlılar Cemiyetinin yurt dışına kaydirdığı caba bir gazetecilik oyunundan çok fikri yapısına kavuşturulmak istenen siyasi bir eylemdir. Gazetecilik bu eylemin bir aracıdır.

CEMİYET ÜYELERİNİN YURT DIŞINA ÇIKIŞLARI

Basın üzerinde baskının giderek artması, Muhbir'in kapatılması ve Ali Süavi'nin Kastamonu'ya sürülmesi, Tasfir-i Efkâr'ın kapatılarak Ziya Bey ile N. Kemal'in memuriyetle İstanbul'dan uzaklaştırılmaları ve bazı cemiyet üyelerinin tutuklanması Cemiyeti güç durumda bırakır.

Mısır Hıdivliğinden kendisine büyük miktarda para miras kalan Prens Mustafa Fazıl Paşa zor durumda bulunan Cemiyet üyelerini Paris'e çağırır. Fransız sefaretinin de yardımıyla yurt dışına çıkan cemiyet üyelerinden Ziya Bey, Namık Kemal, Ali Süavi, Ağah Efendi ve diğerleri (17 Mayıs 1867) Paris'te toplanırlar. Abdülazizin Paris'e gelmesinden önce Paris sefaret-

mizin isteğine uyan Fransız Hükümeti Yeni Osmanlıların Fransa'dan ayrılmasını ister. M. Fazıl Paşa Abdülazizi karışlamak üzere Fransa'da bekler. Cemiyetin diğer üyeleri Avrupa'nın çeşitli yerlerine dağılırlar. Abdülazizin Fransa'dan ayrılmasından sonra Yeni Osmanlılar Paris'te M.F. Paşa'nın başkanlığında toplanır. Muhbir'in Londra'da yayınlanmasına karar verilir. M.F. Paşa sonradan saraya vakıf olarak İstanbul'a döner. Buna rağmen para yardımıyla bir süre daha devam eder. Burada nicin ilk gazete Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'ya açılan penceresi durumundaki olan Fransa'da değil de İngiltere'de yayınlandı diye bir soru akla gelebilir. Fransa'nın Osm. Imp. nun baskısı ile Yeni Osmanlıları Fransa'ya terke davet etmelerinin yarattığı hava kırıklığının yanı sıra esas neden "Üçüncü Napolyon'un Paris'inin Sultan Aziz'in İstanbul'dan daha hür olmaması"dır.

İLK GAZETE: MUHBİR

Yurt dışında yayınlanan ilk Türk gazetesi olan Muhbir 31 Ağustos 1867 ile 3 Kasım 1868 tarihleri arasında 50 sayı yayınlandı. Londra'da Ali Süavi tarafından çıkarılan Muhbir'in ilk sayısında "Muhbir, doğru söylemek yasak olmayan

bir memleket bulur, yine çıkar" ibaresi görülür. Böylece İstanbul'da Ali Kararname ile kapatılan Muhbir'in bir devamı olduğu belirtilmektedir. Bu sözlerle bir ölçüde de Fransa eleştirilmek istenmiştir.

Hemen hemen bütün vazaları Cemiyetin en radikal üyesi olan Ali Süavi tarafından yazılan Muhbir haber veren bir gazete olmanın ötesinde hemen her konuda fikir belirten, insanları eyleme geçirme ve çalışan bir aksiyon gazetesi niteliğindedir.

"Suret-i idaremiiz değişmedikçe halimiz düzelmez. Vukela mes'ul olmadıkça iş yoluna girmez. Hükümet nezarot altına alınmadıkça doğru bir sevilipilamaz" düşüncelerini yayına temel alan Muhbir, sütunlarında hemen her konuyu ele alıp yazdı. İslahat ve Tanzimat fermanlarını eleştirdi, eğitimin yaygınlaşmasının gereğini savundu, kurulacak olan "güzel" hükümetlerin nasıl olması üzerinde durarak mesrutiyeti savundu. Başka milletleri taklit hastalığını, Sark ve Giriş meselelerini, iktisat, tarih ve kültür konularını ve seriatı çeşitli yönleriyle ele alıp inceledi.

Gazete Türkçe yayınlarının Fransızca ve İngilizce özetlerini de vererek Fransız ve

İngiliz kamuoyunu da etkilemeye çalıştı.

Muhbir gazetesinin amacı şu üç noktada toplanabilir. 1. Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu tehlikeyi ortaya koymak. 2. "Uyanmak belirtirini göstermiş olan kavmi Osmaniyenin halini beyan ve hukukunu ilan ile Avrupalıların özellikle millet-i İslamiyye hakkında olan bazı yanlış fikirleri düzeltmek". 3. "Usul-ü Mesveretin (meşruteliğin) istihsaline çalışmak".

HÜRRİYET

Muhbir gazetesi yayınına devam ederken Yeni Osmanlılar Cemiyetinin yayın organı olarak 29 Haziran 1868'de Namık Kemal tarafından Londra'da çıkarılır. 68 sayıya kadar (28 Subat 1870) İngiltere'de yayınlanan Hürriyet 3 Nisan 1870'de 89 sayıdan sonra Cenevre'de yayınlanmaya başlanır. 22 Haziran 1870'de 100. sayıya yayını sona erer.

Hürriyet'in ilk sayısında yer alan basvazıda çıkış amaçları "usul-ü mesveret aracılığıyla adaleti-i mesruayı Osmanlı İmparatorluğu'nda meydana çıkarmaktır." şeklinde belirtilir. Amaç mesrutiyeti kurmaktır. Bu amaca hizmet edecek olan her türlü düşünce, haber memleketin çıkarı gözünde tutularak incelenip tartışılacaktır.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) Bir yerin ileri gelenleri, büyükler - Bireylerde iranın gelişim ve ayrımlarını inceleyen bilim dalı. 2) Büyük tren istasyonu - Çoğu bakırdan yapılan küçük köye - Müslüman tapınağı. 3) Anma, söyleme - Bir mikros, kop cami - Manda yavrusu. 4) Devam ettirme, sürdürme - "Tutsaklık - Radgum'un simgesi. 5) Ses - Değerli bir taş - Kabul etmeme. 6) Belirtiler - Siyasal dilde bir yetkilinin önerme ya da yasanın yürürlüğe konmasını geri çevirmesi. 7) Bir ilçe - Engeli engeller. 8) Sodyum'un simgesi - Yolcu evi. Ters, bira mayası. 9) Kalay'ın simgesi - Zaman olarak öncesi - İki yüzlülük. 10) Piston - Hollanda'nın uluslararası trafikteki simgesi - Büyük bakır. 11) Bir haber ajansımızın simgesi - Edirne'nin bir ilçesi. 12) Ters, uluslararası trafikte Lübnan'ın simgesi - İki önerme - Bulunan ve her iki önermenin varlığı aynı olan tanım. 13) Tadı ve kokusu güzel bir bitki - Birtakım şeylere amaca göre verilen kurallı durum. 14) Sivas'ın bir ilçesi - Bir müzik yapının yinelenen bölümü. 15) Eski den eğitim bakanlığına verilen ad (iki sözcük).

LEVENT GÜREL

BİR ÖNCEKİ SAYININ ÇÖZÜMÜ

1. NEZARAT 2. FİRE 3. FİRE 4. FİRE 5. FİRE 6. FİRE 7. FİRE 8. FİRE 9. FİRE 10. FİRE 11. FİRE 12. FİRE 13. FİRE 14. FİRE 15. FİRE 16. FİRE 17. FİRE 18. FİRE 19. FİRE 20. FİRE 21. FİRE 22. FİRE 23. FİRE 24. FİRE 25. FİRE 26. FİRE 27. FİRE 28. FİRE 29. FİRE 30. FİRE 31. FİRE 32. FİRE 33. FİRE 34. FİRE 35. FİRE 36. FİRE 37. FİRE 38. FİRE 39. FİRE 40. FİRE 41. FİRE 42. FİRE 43. FİRE 44. FİRE 45. FİRE 46. FİRE 47. FİRE 48. FİRE 49. FİRE 50. FİRE 51. FİRE 52. FİRE 53. FİRE 54. FİRE 55. FİRE 56. FİRE 57. FİRE 58. FİRE 59. FİRE 60. FİRE 61. FİRE 62. FİRE 63. FİRE 64. FİRE 65. FİRE 66. FİRE 67. FİRE 68. FİRE 69. FİRE 70. FİRE 71. FİRE 72. FİRE 73. FİRE 74. FİRE 75. FİRE 76. FİRE 77. FİRE 78. FİRE 79. FİRE 80. FİRE 81. FİRE 82. FİRE 83. FİRE 84. FİRE 85. FİRE 86. FİRE 87. FİRE 88. FİRE 89. FİRE 90. FİRE 91. FİRE 92. FİRE 93. FİRE 94. FİRE 95. FİRE 96. FİRE 97. FİRE 98. FİRE 99. FİRE 100. FİRE

BULMACA

SOLDAN SAĞA:

1) Dış dünya ile insanın iç dünyası arasında ayırım olmadığını ileri süren, bireylerin varlığına üstün bir değer veren öğretici, varoluşçuluk. 2) Kural - Eskiden kullanılan kırkdört okkalık bir ağırlık birimi - Bir haber ajansımızın simgesi. 3) Refik - Fasıla. 4) Yazında, kışa okunması gereken bir heceyi vezne uydurmak için uzun okuma - Bir sebze. 5) Türlü ölçü aygıtlarında, rakam ya da işaretleri göstermeye yarayan devingen iğne - Telefon alıcısı - Bir harfin kaba okunuşu. 6) Eski Mısır'da bir güneş tanrısı - Tenbih sözü - İlave - Ters, ölümü. 7) Güreşte bir oyun adı - Erkek adı - Karışık renkli. 8) Ters, tasarlanan biçim, kaleme alınan öneri - Ruh - Esne-

mekten emir. 9) Herhangi bir şeyin olmasına çok az kaldığı durumlarda kullanılan bir sözcük - Kuzu sesi - Ters, yabancı uzunluk ölçüsü birimi - Bir renk. 10) Yemek veme gereksinimi duyan - Küçük el kitabı - Ters, almaktan emir. 11) Bir master eki - Kimyada Solen'in simgesi - Ağacın kollarından herbiri. 12) Buluş, bulma - Alıcıların görebilmesi için, ticarethanelerin düzenlenmesi için, ön kısmı - Azotlu besinlerin vücutta yanmasıyla oluşan bir madde. 13) Yakut gibi değerli taşlardan sayılan, parlak kırmızı renkte bir alüminyum oksidi - Gerçeklik - Kisi (Eski dilden). 14) Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş hayirevi - Ters, ışık, nur, aydınlık - Tarihte bir devlet adı. 15) Japon imparatorlarına verilen san - Ticari eşya - Manganezin simgesi.

Kollektif bir çalışmanın ürünü olan Hürriyet tutarlı, ciddi bir "fikir gazetesidir." Gazetede mesrutiyet ve hürriyet fikirleri savunulur. Ali ve Fuat Paşaların tutumu siddetle eleştirilir. Gazete, Türkiye'nin gerileme nedenleri ve cemiyetin esas amacı olarak nitelendirilen "Usul-ü Mesveret" üzerinde ısrarla durur. Bab-ı Alinin siyasi hataları ve lüks yaşamı, iktisadi konular, dış borçlar, yabancılarla verilen emlak tasarrufu izni en çok eleştirilen konular arasındadır. Banka, demiryolu ve şirketlerin kurulmasının sağlanacağı vararlar gazetede yer alır.

"Seriat devletimizin canıdır" diye yazan Hürriyet edebiyat vazalarına da yer verir. Ziya Bevin "Sür ve İnsa" makalesi, gazetenin 11. sayısında yayınlanır.

Hürriyet'te Doğu'nun ve Batı'nın düşünceleri, bilginleri de yer alır. Muhbir'de de adı geçen Montesquieu "kuvvetler ayrılığı" konusundaki görüşleriyle Hürriyet yazarları arasında benimsenir. "Kudret-i tesri, kudret-i tenfizden ayrılmaz" istoriier. Yani yasama gücü yürütme gücünden ayrılmazdır.

Hürriyet'in dili gibi meseleleri ortaya koyuşu da üst kesimin anlayacağı şekildedir. Muhbir'in aksine olarak Hürriyet'te soyut konular ve teorik meseleler ağırlık bulur. Fakat bu konular ele alınırken "Anadolu Gerçeği" unutulmuş değildir.

10. yüzyılın ikinci yarısında bir Avrupa ülkesinde "Türkçe" gazete çıkarmak ve okuyucusuna ulaştırmak hayli güç olsa gerek. Bir gazetenin basılabilmesi için güçlük, bir basımevi, Türkçe harufat, en önemlisi de Türkçe bilir mürettip bulmaktır.

Asıl güçlük gazetenin yurt içine sokulup okuyucusuna ulaştırılmasıdır.

Güçlüklerle dolu bir ortamın, miras farklarını ve karakter sağlamlığını ölçen bir mihenk taşı olduğu bilinmelidir.

Yararlanılan Kaynaklar:

Prof. Dr. Cevit Orhan Tütensil, İngiltere'de Türk Basını.

Doc. Sina Akain, 100 Soruda Jön Türkler ve İttihat ve Terakki.

SBF-BYYO Halk bilimi topluluğu bir dinleti sundu

Geçtiğimiz ay içinde SBF'de bir halk müziği dinletisi düzenlendi. Dinletinin düzenlenmesinde temel amaç SBF kütlesine halk müziğini varolan olanaklar ölçüsünde duru bir biçimde sunabilmek ve bu müziğin ticari amaçlara kurban edilerek yozlaştırılmasına karşı SBF özelinde bir karşı çıkışı.

Çok kısıtlı bir süre içerisinde hazırlanmış olmasına karşın, bu iyiniyetli çaba olumlu karşılandı.

GEREKLİ OLAN FELSEFE

«...Felsefe, insan düşüncesinin karmaşılaşmaya başladığı; insanın, düşüncesi içindeki unsurları birbirinden ayırt etmek gereksiniminin duyulmaya başladığı anda ortaya çıkmıştır.»

Taner DİLEKLEN — Yusuf GÜVEN

Bu söyleşimizde felsefeci Fusun AKATLI ile mutluluk, zorunluluk ve özgürlük üzerine konuştuk. "Niçin ve nasıl bir felsefe?" sorusuna yanıt aradık.

"Mutluluk, her insana göre değişir. Önce mutsuzluğa bakalım isterseniz. Muhakkak ki her insanı mutsuz eden şeyler vardır. Hiçbir insan göremeyiz ki hastalık, yoksulluk, savaş gibi şeylerin karşısında mutsuz olmasın. İşte insanı mutsuz kılan bu gibi şeyleri ortadan kaldırmak en azından mutluluk için kapıyı aralamaktır. Ancak mutluluk öyle kuru, boş, durağan birşey değildir. İnsana bu şekilde sorumsuzluk, yozluk aşılayan mutluluk anlayışı sahtedir. Gerçek mutluluk insanın içinde bulunduğu çelişmeleri çözmeye ulaştırmasıdır. İnsan yaşamı içindeki çelişmelerin tükenmeyeceği göz önüne alınırsa mutluluğun durağan birşey olmadığı ortaya çıkar. Kısaca diyebiliriz ki mutluluk, insanın özüne uyan işlevini yerine getirmesidir. İnsanlara mutluluk vadeden felsefeler gerçekçi olmak istiyorlarsa sorunu bu şekilde ele almalılar kanımca." diyor Fusun AKATLI. Mutluluğu "aramakta" bize yardım edecek:

— Felsefe Nedir?

— İlkini şunu belirtmek isterim: 'Felsefe nedir?', insanın, insan yaşamının anlamı nedir? gibi metafizik sorular felsefeyi bugün doğrudan uğraştırmıyor. Felsefe, bilimlerin çeşitli yönleriyle evrene eğilimleri üzerinde duruyor. Bilimleri birer dil olarak görürsek, felsefe de bu dillerin üzerine kurulmuş bir dil, bu dilleri çözümleyen, bu dillerin kavramları üzerinde tartışan, eleştiren bir dildir. Böyle bir işlevi yüklenen felsefe, sadece bilimleri değil diğer dilleri de her türlü dilsel düzeyi de konuşan içine alır. Örneğin konuştuğumuz günlük dilin taşıdığı birtakım çok anlamlılıkların arkasında yatan gerçeklikleri araştırabilir felsefe. Aynı şekilde çeşitli dil düzeyleri olarak karşımıza çıkan sanat dalları için de bir çözümleyici çabaya girebilir. Şöyle diyelim isterseniz. Felsefe dünyayı adeta dile yansımış biçimiyle kendisine konu edinir. Yani doğrudan doğruya dünyaya bakmaz. Dünyayı çeşitli dillere yansımış halyle çözümler. Kısaca felsefeyi, bilimlere aykırı düşmeyecek, üstelik onlara yardımcı olabilecek, onların verilerinden yararlanabilecek işlevsel bir bilgi alanı olarak görürsek bu (baştan beri size anlatmaya çalıştığım felsefe anlayışı) daha bir gerçeklik kazanır.

— Felsefe ne zaman ortaya çıktı? Kısaca gelişimini anlatırmısınız?

— "Tabii, felsefenin insan düşüncesinin karmaşılaşmaya başladığı anda ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Yani insanın düşüncesi içindeki unsurları birbirinden ayırt etmek gereksiniminin duyulmasıyla ortaya çıkmıştır. Ama bütün alanlarda olduğu gibi felsefede de bir başlangıç aranmış, genel olarak bir pakim doğu kültürlerinde daha eskiden felsefi düşünce olduğunu gösterir bulgular bulunmasına karşın genellikle eski Yunanda başlatılmıştır. Yani yaklaşık 2500 yıl geriye gidebiliriz. Batı felsefesi tarihi Yunan'da Thales'e başlar. Yani ilk, "bu evrenin aslı —ana madde— nedir?" sorusunu yanıtlamaya başlayan ilk filozoflarla (doğa filozofları) felsefi araştırmalar başlamıştır. Doğanın tanınması, insan unsuru ile değil de doğa unsuru ile araştırma konusunu edinilmesi ile başlamıştır felsefe. Ondan sonra felsefe tarihinde, insan ve insanın yaratıktır (bütün bir insan yaratısı alanı), insanı kendi yaratıcılığı ve insanın varlığında felsefenin sorunu olmaya başlamıştır. Yine aynı dönemde antik felsefede bütün bir felsefe tarihi boyunca felsefede uğraşan sorunlar, sorular, derli toplu bir biçimde neredeyse tümüyle ortaya konmuştur. Daha sonra hep bu sorular yinelenmiş, yeni yanıtlar aranmıştır. Bugün artık bunlara verilen yanıtları ya da soruların soruluş biçimini metafizik olarak nitelendiriyoruz. Bunların büyükçe bir kısmına ise artık bilimler yanıt veriyor. Eskiden felsefenin alanı içinde olan öyle konular var ki zamanla felsefeden ayrılmış ve bağımsız bir bilim dalı haline gelmiştir. Hele bugün bilimlerin çeşitlendiği, her bilim dalının bile kendi içinde uzmanlık dallarına

ayrıldığı bir dönemde artık felsefe bilimlerin içlerinden adanmış el ayak çekmiş olsa gerek.

— Niçin felsefe öğrenmeliyiz?

— "Bu basit gibi görünen zor bir soru. Hiç işimize yaramayabilir, çok işimize yarayabilirde, felsefe. Bu öğreneceğimiz felsefeye bağlıdır. Eğer geleneksel anlamıyla felsefeden anlaşılan şeyi öğrenirseniz kültürünüz genişler, onun ötesinde hiçbir işinize yaramaz. Ama baştan beri anlatmaya çalıştığım dill çözümlenmesi anlamında ele aldığımız felsefeyi öğrenmeye çalışırsanız o zaman size gerekli olan bir bakış açısı (eleştirel görüş) kazandırır. Ve genel olarak hangi bilimle uğraşırsanız uğraşın işinize yarayacaktır. Felsefeyi öğrenmekle, bilimlerin ileri sürdüğü kuramlar arasındaki ilişkiyi ve ilişkiyi noktaları, kavram çözümlenmeleri ile daha bir ayağı yere basar hale getirebilirsiniz. Yani çalışmalarınızın kuramsal temellerini daha bir aydınlık olarak görebilirsiniz kısaca.

— O halde çalışmalarınızda (daha genel olarak söylersek, yaşamınızın her alanında) bize gerekli olan bakış açısını kazandıran felsefenin yöntemleri nelerdir?

— "Benim anlatmaya çalıştığım felsefe —bir dil çözümlenmesi, anlam araştırması olarak felsefe— belli bazı felsefeciler tarafından kabul edilen bir görüş. Bunun dışında görüşler de mümkün. Geleneksel felsefeleri değişik kılıklara, modern kılıklara bürüyerek ama aynı özü sürdüren savunan felsefeciler de vardır. Bunların yöntemi olan metafizik, bilimlerin belli bir aşamasından önceki düzeylerinde, onların verilerini değerlendirip, yorumlamaya elverişli olan, fakat artık süresini doldurup, işlevini tamamlamış olan metafizik, hiç bir geçerliliği kalmamış bir yöntem olarak tamamen terk etmek gerekir.

İnsanın aklına takılan her merak konusu, her soru, bir felsefe sorusu değildir. Felsefe sorularını saptadıktan sonra, doğa bilimlerindeki gözlem ve deney dediğimiz yollarla değil de daha çok dil ile düşüncenin birtakım ayrılmazlığı temeline dayanarak, düşünce düzeyinde, dil düzleminde birtakım araştırmalar yürütmek, sorunu, sorun olarak yaratan koşullardan soyutlamaksızın, karşıtıkları, koşutlukları, etkileşimleri ile değerlendirmek yorumlamak... Felsefe yöntemi bu olsa gerek.

— Yani diyalektik. Ama Hegel'in diyalektik mi?

— "Hegel'in felsefesinin temelindeki gidişe baktığımızda o, diyalektik dediğimiz yöntemi kullandığını görürüz. Diyalektik soyut, içeriksiz bir yöntem olarak ele alırsak, bugün bizim benimsediğimiz yöntem ile Hegel'in yöntemi arasında bir fark göremeyiz. Ancak bu yöntemi uyguladığı ve bütün bu yöntemin sonunda, tez, anti-tez, sentez, aşamalarının en ucunda vardığı şey 'Mutlak', 'değişmez' hep kendi kendisiyle aynı kalan 'gelist'

itini düşüncesidir ki işte burada çağdaş biçimiy-le Diyalektikten ayrılır. Tam tersi olmak üzere çağdaş diyalektik, 'tin'in değil, maddenin değişim ve dönüşümlerini söz konusu eder. Bütün bilimlerin de böyle bir yöntemi kullanabilmesi bu yüzden.

— Yöntem, şu ya da bu biçimiyle yöntem, felsefecinin gerçeği araması içindir. O halde gerçek nedir? Felsefenin gerçeği arama yolundaki adımları ve başarıları nelerdir?

— "Gerçek denilen şey, tek yönlü, durağan birşey değildir. Felsefe tarihi boyunca rastladığımız gerçeği arama çabalarını iki biçimde inceleyebiliriz. Birincisi, gerçeğin ne olduğunu yani eşyeyi, ikincisi, doğru bilgiyi aramak. Burada gerçeğe doğru aradığımızı da koyalım isterseniz. Birincisi varlıkların, ikincisi ise bilgilerin niteliğidir. Gerçeklikler hakkında ileri sürülebilecek bilgilerin doğru olması, bu bilgilerin gerçeklikle uyum halinde bulunması... İşte felsefecinin gerçeği arama çabaları hep bu yönde. Yani varlığı araştırıp bilebilmek ve bu bilgilerin doğruluk koşullarını sağlamak. Böylece felsefenin iki dalı ortaya çıkıyor: Ontoloji (varlığın araştırılması), epistemoloji (bilgi kuramı). Bu varlık ile bilginin dışında bir problem alanı daha var felsefenin. Bu da değerler ve değer sorunları. Yani estetik (sanat felsefesi) dediğimiz sanat yapıtlarının ortaya koyduğu değerleri araştırarak felsefe dalı, etik (ahlak felsefesi) dediğimiz felsefe dalı... ortaya çıkabilir.

Felsefenin bu üç alanında felsefe tarihi boyunca birtakım araştırmalar yapıldığını görüyoruz. Yalnız, bugün bunlardan birtanesinin durumu biraz karışık. Ontolojinin varlığı araştırma işlevi iyice yapaylaşmış durumda, 'varlık nedir?' 'ne tarz varlıklar vardır?', 'varlık ne biçimde kendini gösterir?' gibi sorular artık pek anlam taşıyan sorular değil. Çünkü varlığı çeşitli yönleriyle bilimler ele alıp inceliyorlar. Bunun dışında, bütün bilimlerin ele aldığı yönlerinin dışında, 'varlık nedir?' gibi bir soru artık bugün, benim savunduğum felsefe görüşünün metafizik diye bir tarafa bıraktığı bir sorun. Onun için ontolojiye pek hayat sahası yok felsefede. Fakat bilgi kuramı ve değer felsefesinin alanına giren konular için yollar açık."

— Söz değer felsefesinden açılmışken, bir felsefeci, bir sanat eleştirmeni olarak felsefeye sanatın ilişkisi konusundaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

— "Sorunuzu şöyle yanıtlıyayım: Felsefeyi bir üst dil olarak ele aldığımızı belirtmiştik. İşte sanat alanında da bu böyledir. Yani sanat felsefesi dediğimiz şey çeşitli sanat dallarındaki yapıtların, bir çeşit çözümlenmesi, ama düşünsel, kuramsal açıdan çözümlenmesi demek oluyor.

Çağdaş diyalektik yani diyalektik-materyalist felsefe, 'sanat gerçeği'nden hareket eder. Ve 'sanat gerçeği'ni bütünlüğü içinde ele almamız gerektiğini söyler. Bir sanat yapıtını, kendi bütünlüğü, kendi dili içerisinde, kendi araçlarıyla araştırmayı amaçlar.

Kısaca şöyle diyebiliriz: Bir sanat eleştirmeni sanat yapıtlarını değerlendirirken sözünü ettiği 'sanat gerçeği'ni gözardı etmemelidir. Bu kimse, diyalektik-materyalist olsun ya da olmasın bu böyledir. Kaldı ki diyalektik-materyalist felsefe —sanıldığının aksine— dünyayı küçük pencerelerden seyretilme eğiliminde hiç değildir. Diyalektik-materyalizm geniş ve kapsayıcı, değiştirici ve dönüştürücü bir görüştür. Bütün bunları benimsemiş bir kişinin de doğal olarak bir takım değerlendirmelerini katı çerçeveler içinde yapması beklenebilir.

— Gerçeği arayan insanın, kendi gerçeğine varması onun "zorunluluklar ülkesinden özgürlükler ülkesine giden yolda zorunlulukları kavramasından ve onları bilinçli bir şekilde dönüştürmesinden geçer" diyor, çağdaş diyalektik kurucuları. Bunu biraz açar mısınız?

— "Bunu basit olarak şu şekilde söyleyebiliriz: Biraz evvel sözünü ettiğimiz bilimlerin verilerini gözönünde bulundurmak onları kabul etmek ve o çizilen çerçevede özgürlüğe ulaşmak... Yani 'insan özgürdür' demek, 'insan kanatlanıp uçabilir' demek değildir. Özgürlük, insanın doğa ve toplum gerçekleri karşısında neleri yapabileceğinin bilincinde olması demektir.

İnsan içinde bulunduğu koşulları gücünün yetip yetmeyeceği durumları saptadıktan sonra dönüştürmeye geçebilir. Bu da bilimle sağlanır ancak. Kısaca zorunluluklar ülkesinden özgürlükler ülkesine giden yol 'zor'un ve 'zorunluluk'un bilimsel kavranımından geçer diyebiliriz."

İnsanlık tarihi insanın kendini bulması, yani zorunluluklar ülkesinden özgürlükler ülkesine geçiş süreci ise ve bu süreç insanın mutluluğa varabilmesi içinse burada sözü yeniden Fusun AKATLI'ya bırakalım.

"Mutluluk dinamizmini kendi içinde taşıyan atılım, yaratıcı bir süreci yaşayan kişinin, somut gerçeklerle ve yaşamla bağını koparmaksızın özünü gerçekleştiren, kendini yeniden ve tekrar yaratan kişinin etkinliğidir."

BYYO'NUN ÜÇÜNCÜ MANAVİ AÇILDI

Yılmaz İçöz

İMF'nin Türkiye'ye Orta Doğunun kasabı ve manavı olmasını önermesinden sonra bu konudaki atılımın öncülüğünü üstlenen BYYO öğrencileri Ankara'da üçüncü manavlarını da açmış bulunuyorlar.

"Vatana ve millete hayırlı, uğurlu olması" dilekleriyle açılan üçüncü BYYO manavının kurucusu BYYO-III, sınıf öğrencisi Ahmet Oran başına kapalı olarak yaptığı toplantıda "Gerçekleştirdikleri manavcılık atılımı ile BYYO'nun istihdam (işsizlik) sorununu çözmeyi amaçladıklarını" söylemiştir. Son açılan manavla Ankara'da BYYO'lu Manav sayısının üçe çıktığını hatırlatan manavist Ahmet Oran, manavcılık sayısını Ankara için dondurarak tekeleci bir yapı oluşturacaklarını da açıklamıştır.

Bol bol hıyar, havuç, domates ve marulun tüketildiği açılış törenine BYYO'nun ileri gelenleri de katılmıştır. Törende yapılan konuşmalarda manavcılığın çok büyük ilgi gördüğü belirtilerek, BYYO yetkililerinden Anadolu'da yeni şubeler açılması için girişimde bulunmaları istenmiştir. Bir yetkili, bu konuda gerekirse okul tüzüğünde değişiklik yapılabileceğini belirtmiştir.

SON SINIFLARIN VEDA ŞARKISI:

SELAM OLSUN

Gidiyoruz BYYO'dan
Kalanlara selam olsun
Kimimiz biracı olacağız
Kimimiz gazeteci!
Bizi okutanlara helal olsun.

Üniversite yolları dar
Kimler gelir, kimler geçer
Sınav olur, kalırız naçar
Geçenlere selam olsun.

Yıllık yıllık çıkaramadık
Gece mece yapamadık
Geçen yıllarımıza doyamadık
Ne diyelim, sağlık olsun.

Hocalara saygımız sagrak
Arkadaşlara sevgimiz var
Hem de kucak kucak
Zamanla çok şeyler unutulacak
Kalan anılarımıza selam olsun

Tüm gelenlere, gidenlere
Kucak dolusu selam sizlere
Başarılar diliyoruz hepinize
Tüm BYYO'luyum diyenlere
Gönülden SELAM OLSUN.

Göfte: YILMAZ İCÖZ
Beste: Kim yaparsa
Makamı: Serbest
Çalanlar: Siz
Söyleyenler: Biz

MİZAH

Görünmeyenler İçin

Bir eğitim yılı ve beş sayılık GÖRÜNÜM çalışması burada noktalanıyor. Nelerle uğraşmadık ki bu beş sayıyı çıkarabilmek: 10 metre karelik küçük bir odanın içinde sigara dumanından boğularak, itiş kakış, on-onbeş kişi, tek daktilonun başında sıra mı beklemedik, yazımızı yazmak için. Ondan bundan teyp, kaset, cetvel, rapido takımı bulacağız diye az mı utandık, sıkıldık.

Bütün bu güçlüklerle "Biz bu işi yapabiliriz, tüm yokluklara, tüm engellere karşın sürekli bir yayın organı çıkarabiliriz"i kanıtlamak için katlandık. Ancak, söylemek istediğimiz tek bir şey var, o da bize yardım edenlere, destek olanlara sözcüklerin yetersiz kalacağını bilerek teşekkür etmek. Başta Yalçın Durdag' yönetiminde tüm basamevi çalışanlarına, usanmadan, yorulmadan GÖRÜNÜM'le ve bizimle uğraştıkları için; Ahmet Tolungüç'e fotoğraf stüdyosunu ve tüm olanaklarını ve kendi özel malzemelerini sunduğu için; Şafak Erel'e grafik işlerinde yardım ettiği için, Selami Dolanbay'a gazete satışına katkıda bulunduğu için hepiniz önünde yürekten bir SAĞOLUN çekiyoruz.

GÖRÜNENLER

58F YEMEK KURUCUĞUNDA...

DURUMA BAKILIRSA
BİZİM Kİ YİNE KAYNAK
YAPACAK

NOT: KAYNAK, KURUCUĞUN ÖNLERİNE YAPILAN BAĞLANTIYA DİR.

KATILIMA ÇAĞRI

Kendisini haberleşme sanatçısı diye tanımlayan Fred Forest'in 1972'de Le Monde gazetesinde denediği bir basın deneyini biz de Görünüm'de uygulamak istedik. Fred Forest, Le Monde gazetesinin sanat sayfasında 150 cm²lik boş bir alanı çerçevelemiş, okuyucuların bu boşluğu istedikleri gibi doldurmalarını, yaratıcılıklarını denemelerini önermişti. Gelen 800 cevaptan hepsi birbirinden ilginçti.

"Biz de 100 cm²'yi boş bırakıyor, bu köşe sizin, diyoruz. İstedikiniz gibi doldurun! Kendi köşenizi yazın, çizin..."

BİRAZDA BASINDAN İNCİLER

Cumhuriyet gazetesi'nin bürosunda üç kişiydiler. Uzun uzun telefon çaldı. Amerika'dan mı arıyorlardı ne? Turhan Salman açtı telefonu. Karşından bir ses hızla İngilizce konuşuyordu. Sordu Turhan Salman: İngilizce bileniniz var mı? M. Ekmekçi dayanamadı:

— İngilizcemiz yoksa da cesaretimiz var. Ver şu telefonu! (Dinleyin)

yes.
evet, evet
tamam, tamam
yaaaaa, öyle mi?
Anladım.
peki ama.....
ve sürüp gitti konuşma.
Meğer arayan Amerika'da yaşayan bir Türk-müş.

SPOR

SPOR

SPOR

Yaşam Boyu Spor

NECMETTİN ERKAN «SPOR OLAYI ZİNDELİK, SAĞLIK VE MUTLULUK İÇİN YAŞAM BOYU BİR OLAY»

Ayfer Fidanboy — Kürşat Coşkun

ODTÜ, Endüstride İnsan faktörü dersi öğretim üyesi Necmettin Erkan "Yaşam Boyu Spor"u ülkemize getiren ve yayın bir uzman olarak, bize yaşam boyu spor ile ilgili görüşlerini şöyle aktardı:

"Burada ifade etmek istediğimiz şey, insanların doğumdan itibaren gelişim çağında ve ergenlikte ve yaşlanmaya başladıktan sonra da yaşlılıkta devamlı spor yaşamını sürdürmesi gerektiğidir. Yani spor olayı, zindelik, sağlık ve mutluluk için bedenlen çalışmak, yaşam boyu bir olaydır.

Bu Tür Çalışmaların İnsan Sağlığına Yararları

Hepimiz biliyoruz ki çocuk doğumdan itibaren motor yeteneklerini giderek artırır. Eğer motor yeteneklerini sık sık uygulamaya olanaklarını verdiğimiz, yani daha fazla sürünmesini, yuvarlanmasını, yürümesini geliştikten sonra daha fazla koşmasını sağlarsak çocuğun organik gelişimi hızlanır ve anne-babasından aldığı genetik yetenekler en üst düzeye kadar gelişir. Oysa bizim annelerimizin bir özelliği var, çocuklarını sarıp sarmalar ve adeta hareketsizliğe mahkûm ederler. Ergenlik çağında spor yapmak çocuğun psikolojik sağlığını etkiler, onun kişiliğinin gelişmesine yardım eder. Onun mücadeleci, zinde, kuvvetli, kendisini sınavan, arkadaşlarıyla kaynaşan ve yarışan, sportmen bir kişiliği kazanmasını sağlar.

Orta yaşa geldiği zaman, insan sorumlulukları dolayısıyla oldukça yavaş bir yaşama girmiştir ve bunun getirdiği bir takım organik çöküntüler başlar. Yani insanın fiziki form ve gücü düşmeye başlar. Bu fiziki form kaybını önlemek için yaşam boyu sporu yine öneriyoruz. Çünkü yürüyen, koşan çeşitli spor faaliyetlerinde bulunan insanlar zindedirler, daha hızlı çalışırlar ve gün boyu yaptıkları işlere dayanıklılıkları fazladır. İleri yaşa gelince daha da önemli olmaya başlar. Çünkü dolaşım ve solunum sistemi ve bilhassa kasların tonu ve yapısı giderek gücünü kaybeder. Bunun çeşitli hastalıklara neden olduğunu biliyoruz, özellikle kalp damar hastalıklarına. Bu hastalıkların önlenmesi ve sağlıklı yaşamak için egzersiz yapmak, kalbin çalışma gücünü yüksek tutmak, solunum sisteminin derinliğini ve kapasitesini yüksek tutmak gerekir. Kasların sağlıklı kalması demek, eklemlerin sağlıklı kalması demek, işlevliliği demek. Bu itibarla ileri yaşlarda spor, yaşam boyu sağlık için yapılır.

Her yaşta, her çağda, herkesin kendine göre spor yapmasını özleyen insanlarız.

Bu Uygulamaya Katılım

Ülkemizde beden eğitimi ve spor kavramı uzun seneler bir okul meselesi, bir eğitim meselesi olarak alınmıştır ve ona da çok önem vermedik. Okullarımıza haftada bir saat beden eğitimi dersi koyabilmisizdir. O bir saati de olanaklarımız kötü olduğu için, hava şartları bozulduğu zaman sınıfta yaparız. Bu bakımdan ben, beden eğitimi öğretmeni olarak ve 29. meslek senemde şöyle söyleyebilirim. Türkiye'de beden eğitimi ve spor gerçek anlamda yerini bulamamıştır. Son senelerde, yalnız çevrede tanıtılabildiğimiz kadar ve bilhassa tv'nin araya girmesi ile yabancı ülkelerdeki toplum olaylarını ve toplum spor anlayışlarını bize getirmesi ile halkın bir yatkınlığı oluştu. Halk tv programlarını izledikten sonra bunun nedenini anladı ve işitiyoruz ki tv'de yaşam boyu spor başladığından beri, kasabalara kadar birçok insan koşu ve yürüyüş programlarını uygulamaya başlamış. Bu, tabii bir aşama dönemidir. Bunun getireceği çok şey var. Ancak anneler ve babalar, eğer beden eğitimi ve sporun yaşam boyu olan bir olay olduğunu anlarsa ve bunun sağlıklı ol-

(Devamı 12. Sayfada)

SBF SPOR ŞENLİĞİ

kapanışın ardından

21 Nisan-1 Mayıs günleri arasında yapılan 3. Geleneksel SBF Spor Şenliğinin kapanışında önce öğrenciler adına Gürcan Bulat bir konuşma yaptı. Ödül dağıtımına geçmeden SBF Dekanı Cevat Göray törenin kapanış konuşmasını sundu. SBF karması ile TRT arasındaki salon futbol karşılaşması ile sona erdi.

Şenlik yürütme kurulu adına konuşan Gürcan Bulat şenliğin amacının "SBF camiasında zaten var olan dayanışmanın pekiştirilmesi olduğunu" söylemiş ve şenlik süresince düzenli olarak spor yapılmasının sağlandığını belirtmiştir.

Şenliğe salon futbolunda 58, basketbolda 14, voleybolda 17 takım katılmıştır. Masa tenisi dalında erkeklerde 58, kızlarda 19 olmak üzere toplam 71 kişi katılmıştır.

Şenlik süresince BT-GM, fakülte yöneticileri ve SBF mezunları ile yakın ilişkiler içine girildiği, özellikle kupaların sağlanmasında Ziraat Bankası ve Mülkiyeliler Birliği yöneticilerinden destek görüldüğü öğrenilmiştir.

Toplu Sonuçlar:
Futbol: II-A: III-Maliye, III-Uluslar
Basketbol: I-A, Öğretim Üyeleri, BYYO I-II Karması
Voleybol: BYYO A, Personel, IV-Maliye
Masa Tenisi (erkek): Refik Tabakçı, Uğur Kaylan, Salim Gençosman
Masa Tenisi (kızlar): Nezahat Dugan, Arzu Balmumcu, Havva Can.

Kalıcı önlemler gerek

Nuri KOCAKANAT

Türkiye Ulusal basketbol ve voleybol takımlarının son turnuvalarda aldığı sonuçlar, Türk sporunun bugün bulunduğu çizgide birer aşrama olarak kabul edilebilir.

Avrupa'nın spora verdiği önem ve sporcularına sağladığı olanaklar, son yıllarda diğer spor dallarında ve özellikle takım oyununa dayanan dallarda aldığımız başarısız sonuçlar düşünüldüğünde, ulusal erkek basketbol ve bayan voleybol takımlarımızın yaptıkları dereceleri kamuoyuna yansıttığı kadar değerlidir. Fakat bu başarıyı tamamen Türk sporunun yaptığı bir aşama olarak görmek yanlış. Türk sporu hâlâ yokluklar içinde çabalamaktadır. Bu yokluklar içinde ancak bütün

(Devamı 12. Sayfada)

DSİ'li basketbolcu: ERDİNÇ

"Avrupa Şampiyon Klüpler Turnuvası'nda temsil edilirken, Ulusal bayan voleybol takımının olmadığını söylemek gülünç oluyor."

• «AMAÇ SPORDA İLERİ GİTMEKSE ÇOK KİŞİYLE SPOR YAPILMALI»

Sayın Talu kaç senedir basketbol oynuyorsunuz?
15 senedir. Bunun 9 senesi Kolejiler Spor Klubünde, 2 senesi ODTÜ'de, 1 senesi İstanbul Bankası Yenisehir Meysu takımında geçti. Şu anda da 3 senedir DSİ spor klübünde basketbola devam ediyorum. Aynı zamanda 4 sene Kolejiler bayan basketbol takımını çalıştırdıktan sonra halen 8 senedir DSİ bayan basketbol takımını çalıştırarak antrenörlük yaşamımı sürdürüyorum.

Bunca senedir hem oyuncu hem de antrenör olarak sporumuzun içindesiniz. Bu süre içinde sporumuzda gözlediğiniz sorunları, sporumuzdaki geri kalmışlığı da göz önünde tutarak açıklar mısınız?

Amaç sporda ileri gitmek ise çok kişiyle spor yapılmalıdır. Seyir sporu değil bilfiil o seyirciye spor yaptırarak elit sporcu yetiştirmek gerekir. Sorun sadece antrenör, tesis, malzeme v.s. sorunu değildir. Bu bir spor anlayışdır. Herşeyden önce onu değiştirmek lazımdır. Bunlar hedeflenirse daha iyi bir organize ile spor, işyerlerinden okullara kadar her yere sokulmuş da olur. Böylelikle aynı zamanda aktif, çalışan, iyi insan da yetiştirilir.

Birazda kitle sporundan söz edermisiniz?

Kitle sporu birçok insanın sokaklarda yürüyüp koşması değildir. Şüphesiz bu da olumlu ve de yararlı bir olaydır. Ancak bu yoldan sporcu yetiştirilmesi olanaksızdır. Kitle sporundaki amaç daha çok kişinin gerek antrenör ve malzeme gerekse de tesislerden en yığınsal bir biçimde faydalanmasıdır.

Tecrübeli bir kadın takımı çalıştırıcısı olarak ülkemizdeki kadın sporu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Ülkemizde kadınlar halen ikinci sınıf insan muamelesi görmektedir. Bu doğal olarak spora da yansımaktadır. Herşeyden önce buna bir son verilmesi gerekir. Olanaklar sağlandığı zaman ne denli başarılı oldukları bir gerçektir. Bunun en somut örneğini geçtiğimiz günlerde yaşadık. Bu da uzun senelerin bir yatırımı olarak gerçekleşen bayan voleybolcularımızın başarısıdır. Bence bu başarı, bayan sporunda bir atılımdır. Voleybol Federasyonunun bayan voleyboluna göstermekte oldukları bu ilgiyi diğer federasyonlarımızın da diğer bayan spor takımlarına göstermelerini dilerim.

Dürum voleybolda böyleken basketbolda halen ulusal bayan basketbol takımı kurulmuyor, bunun gerekliliğinde anlatılmıyor. Şüphesiz deplasmanlı bayan basketbol liginin kurulması olumlu bir olaydır. Ancak ulusal takımın da kurulması şarttır. Avrupa şampiyon klüpler turnuvasında ülkemizi temsil ederken diğer ülke sporcularına ülkemizde ulusal bayan basketbol takımımızın olmadığını söylemek bir hayli güç ve gülünç oluyor.

Uyarıcı ilaçlar ve spor

Şebnem PAMİR

Bugün ne yazık ki bazı sporcu, antrenör hatta bazı doktorların organizmayı olağanüstü zorlayan, sporun gerçek işlevini yok eden, uyarıcı ilaçlar kullanılması yoluyla rekorlara ulaşmayı, geçerli bir yöntem saydıkları görülüyor. Bu insanlığın kendi kaynaklarını inkâr, kendine güvensizliğe, sağlığın yitirilmesine yolaçan, insanlığın gelişimini engelleyen yüz kızartıcı sağlığa aykırı bir yaklaşımdır.

Günümüzde birçok ülke ki, bunların başını Sosyalist ülkeler çekmektedir, tüm bu nedenlerle ve ayrıca bu yöntemin sinir ve kardiovasküler sistemi harap etmesi nedeniyle ilaç kullanımına ve tüm yapay yöntemlere karşı kararlı bir savaşım veriyor. Bu ülkelerde, bu görevi ilaca karşı Ulusal Kontrol Komisyonu yerine getiriyor. Bugün bazı uzmanlar, yarışma sporunun bugün ulaştığı aşamada, güçlü uyarıcılar olmaksızın rekor kırmanın olanaksız olduğunu ileri sürüyorlar. Bu anlamda yüzme, jimnastik ve bazı pateni gibi, özellikle genç yaşta sporcuların giderek

yoğunlaştığı dallarda çok daha dikkatli olunması gerekiyor. Çünkü bu genç sporcular, yaşları nedeniyle, organizmaları üzerinde dış uyarılara karşı çok daha duyarlı oluyorlar.

Bu nedenle gençlerin sağlıkları büyük dikkatle korunmalı ve burada da ağırlık özellikle doktorlara düşmelidir. Yapılması gereken şey, sporun prensiplerini ve işlevini bir an bile akıldan çıkarmamaktır. Eğer sporunun çalışma yöntemleri bilimsel ise, doktor kontrolü ve önerileriyle düzenli ve sistemli çalışıyorsa, fiziki yüklenmeler söz konusu olmayacaktır. Çünkü organizmanın gelişimi düzenli kontrol edilmekte ve eğer organizma rekor kırma ya hazır, o zaman sporcunun rekor kırmasına izin verilmektedir.

Böyle bir yöntem izlendikten sonra rekor, yıllar süren bir düzenli çalışmanın doğal sonucu olmaktadır. Diğer bir deyişle, iyi eğitilmiş, biyolojik rezervleri üstün bir atlet için rekor kırmak, spora yeni başlayan birinin elde edebileceği ortalama bir derece kadar olağan olur.

Yaşam boyu spor

(Başarılı 11. Sayfada)

duğunu, insanın moral gücü üzerine iyi etkileri olduğunu kabul ederlerse, bunun sadece okul eğitim programları içersine konmuş bir faaliyet olmayıp, bütün yaşam boyunca uygulanması gerektiğini düşünürlerse, o takdirde toplumda yeni bir görüş açısı oluşacaktır ve insanlar çocuklarını küçük yaştan dahi spor yapmaya teşvik edeceklerdir. Bu şekilde sağlıklı insanlar biraraya geldiğinde neşeye hazır, kaynaşmaya hazır, birbirleriyle dost olmaya hazır bir toplum oluşacaktır. O bakımdan "Yaşam Boyu Spor" mutlaka ülke çapında yaymamız gerek.

Kitle Sporuna Üzerine

Bu deyim çok iyi niyetli bir grup ortaya atmıştır. Fakat biz kitlenin spor yapmasından ziyade her yaşta, her çağda, herkesin kendine göre spor yapmasını özleyen insanlarız. Kitle sporu deyimli bir takım yanılgılara da neden oluyor. Çünkü sanki, herkes bir şenlik havası içinde bir araya gelip, birlikte çalışacakmış, beraber koşacakmış gibi görünüyor. Oysa ülkemizin olanakları açısından bu mümkün değil. Bu bakımdan, kitle sporunun yanıltıcı özellikleri dolayısıyla "Yaşam Boyu Spor" diye, herkese yeni bir slogan takdim etmemizde yarar var. Nitekim kitle sporu diye biraraya gelen insanların birbirini zorlaması da mümkün. Yani, koşu yarışma şekline döktüğü zaman herkes psikolojik olarak bu yarışmanın temposuna girecektir. Oysa biliyoruz ki fizyolojide psikolojik güçler, fizyolojik güçlerin üstüne çıkabilir. Yani insanın hırsı ve hevesi, onu organik gücünün ötesine zorlayabilir. Böyle bir hırs ve heves yüzünden organizmayı yıpratmak istemiyoruz. Hatta bir slogan ortaya atmışızdır, orada diyoruz ki "Ne kendinizle yarışın, ne de başkalarıyla yarışın." Bu demektir ki devamlı, yaşam boyu ve mümkün olduğu kadar beden gücüne uygun şekilde çalışın. Yani, kendinizi zorlamayın diyoruz. Kitle sporuna bir tek itirazımız buradan geliyor ve kitle sporu deyimli yerine "Yaşam Boyu Spor" sloganını kabul ettirmeye çalışıyoruz.

Yeni Programda

(Başarılı 1. Sayfada) de tutularak, bugünkü programda yer alan kimi dersler birleştirilmiş, okutuldukları sınıflar değiştirilmiştir. Staj durumu, staj yaptırılan kuruluşlarla anlaşma sağlanamadığından şimdilik eski durumunda bırakılmıştır.

ÜÇ KEZ DEĞİŞİKLİK YAPILDI

Değişiklik yarkulunda Doç. Dr. Oya Tokgöz, Doç. Dr. Ün-

İstihdam Alanı

(Başarılı 3. Sayfada) mayışı da, okullardan beklenenin alınamayışındaki en büyük nedenlerden biri olarak belirtmektedir.

KURUMLARLA İŞBİRLİĞİ

Bir diğer ortak sorun, okul yönetimlerinin "basın ve yayın" kuruluşlarıyla olan ilişkilerindeki kopukluklar ve eksikliklerdir. Gereken işbirliğinin sağlanması okullar üzerindeki pek çok yükü azaltacağı gibi, bir çok sorun da ortadan kalkacaktır. Bunun en güzel örneğini Okulumuz ile TRT'nin verdiğini söylemek yerinde olacaktır. Bir anlaşmayla okulumuz 4. sınıf Rd-Tv Bölümü öğrencileri "Dünya Sakatlar Yılı" ile ilgili olarak TRT'ye televizyon ve radyo spotları hazırlamaktadırlar.

ÖNERİLER

Sonuç olarak şunları önermeyi gerekli görüyoruz: Öğrenci alımında salt üniversitede okuma olanağı vermek yeterli değildir; okullar, olanakları ölçüsünde öğrenci almalıdır. Basın-yayın, pratik yapılamadığında, öğreniminde gerçekleşmediği bir alan olduğundan, gerek okul içinde gerekse dışarıdaki kurumlarda olanaklar yaratılmalı; büyük eksikliği her zaman duyulan okul-okul ve okul-kurum işbirliği sağlanmalıdır. Şu da unutulmamalıdır ki basın-yayın piyasasında istihdam potansiyeli çok yüksek değildir ve tüm bu sorunların en acı sonucu, okulu bitirdikten sonra işsiz işlerde çalışmak zorunda kalınmasıdır.

sal Oskay, Dr. Uygur Kocabasoglu, Öğr. Gör. Emin Özdemir görev almışlardır.

Ders programı 30 Temmuz 1970'ten beri üç kez değiştirilmiştir. Bu değişikliklerle İktisadi ve Siyasal Coğrafya, Günlük Ekonomik Sorunları, Kamu Hürriyetleri dersleri kaldırılmış; Basın Sanayinin Temel Kavramları, Kitle Haberleşme Araçlarına Giriş, Basın Yayın Fotoğrafçılığı, Toplum-bilimlerde Araştırma ve Yöntembilimi, Ceza Hukuku, Yazı Çeşitleri, Temel Gazetecilik, Reklamcılık Teknikleri, Kitle Haberleşme Yöntembilimi, Kamu Yönetimi Teknikleri, Uygulamalı Ders, Sinema, Derçicilik, Televizyon ve Filmin Temel Öğeleri, Radyo-Televizyon Tekniği, Film Yapımı ve Radyo-Televizyon Haberliliği dersleri programa sonradan konulmuştur. Bazı derslerin de sınıflara göre yerleri değiştirilmiştir. Bu değişikliklere karşın meslek derslerine gereken ağırlık verilmemiştir.

SEÇİMLİK DERSLER ÇOĞALTILMALI

Bu konuda görüştüğümüz Doç. Dr. Oya Tokgöz, daha önce yapılan değişikliklerle programın iyiye değil kötüye gittiğini, ders sayısının arttırıldığını, meslek derslerinin oranının ise sabit tutulduğunu söylemiştir. Ders programının nasıl olması gerektiğini ise "öğrenci üzerinde anket uygulanmalı, bir kısım dersler seçmlik hale getirilmeli" şeklinde yanıtlamıştır. Doç. Dr. Metin Kazancı, "BYYO hocası, öğrencisi ile 3. sınıfta karşılaşmaktadır. Ders sayısı çok fazladır ve program şişirilmiştir" demiştir.

Görüşlerini aldığımız öğrenciler, ders sayısının fazla, meslek derslerinin kuramsal derslere göre az, uygulamanın yetersiz olduğunu söylemişlerdir. Staj yapılan dönemin, TRT'nin işlerinin en yoğun olduğu döneme alınmasını, TRT ile daha yakın ilişkiler kurulmasını ve birinci yılın yabancı dil için hazırlığa ayrılmasını istemişlerdir.

SBF'de dil tartışması düzenlendi

(Başarılı 1. Sayfada)

dan ortak dile kazandırılması; yanıltıcı çağrışımlara yol açmaması; söyleyiş güzelliği ve albeni taşıması" gibi belirli ilkelerin benimsendiğini de söyleyen Prof. Mıhçıoğlu, özleştirme karşı çıkanlara değinirken de, "Özleştirme ideolojik temeller arandığını; değişen bir toplumdurduğu bir dil aradıklarını; 1980'lerden sonra hız kazanan yabancı sözcük akımının benimsenmekte oluşunu; ümmetçiliğin, tutucu kişilik yapısının ve beyin tembelliğinin" karşı kıştta en başat özellikler olduğunu ileri sürmüştür.

YAZI DİLİ KONUŞMA DİLİNİN ÖNÜNE GEÇERSE

İlk sözü alan Doç. Dr. Sina Akşin, "tutucu" bir tavır içinde olacağını, ama bunun Tercüman'cular ya da Sisav'cular gibi antide-mokratik bir şekilde olmayıp, demokrasi ve sol adına olacağını belirttiğinden sonra, bunun TDK ile bir ilgisi olmadığını, kurumun yararlı çalışmalar yaptığını söylemiştir. Doç. Akşin şöyle devam etmiştir: "Osmanlı toplum yapısını oluşturan katmanlar dilin üzerinde olumsuz etkiler yaptılar. Devşirme Sokullu Türkçe konuşurken, medresede Konyalıya Arapça öğretiliyordu. Osmanlıca, Osmanlı toplum yapısının bir ürünüdür. Bugün de bunun tersinin yapılmağa çalışıldığını ileri süren Doç. Akşin, "Ne mutlu ki demokratikleşme süreci içinde yazı dili ve konuşma dili birbirine yaklaştırdı. Eğer Osmanlıcılığın etkisi tersine olursa, yani yazı dili çok Türkçe olup, konuşma dilinin önüne geçerse yine bir kopukluk yarata-yacaktır. Benim korkum bu" demiştir. Asırı öztürkçeciliğin de birtakım sakıncalar yarattığını ileri süren Doç. Akşin, türdeş dil baskısının yaratıldığını; öztürkçeye ağırlık veremeyenlere sağcı, gerici damgasının yapıldığını; eskilerin yoksayılarak cehalet ve dalkavuk teşvikçiliği yapıldığını; bu furya yüzünden pek çok kitabın aslinin bulunamadığını, söylemiştir. Konuşmasının sonunda Doç. Akşin, "Nazım'ın MEMLEKETİMDEN İNSAN MANZARALARI'nı isterken herhalde 'Ülkemden Kışoğlu Görüntüleri' filan dememiz gerekecek. Kısaca, öztürkçeci değil, öz-gür Türkçeciyim" demiştir.

DİL BASKICI BİR SİLAHTIR

Son konuşmacı Prof. Dr. Ruşen Keleş, TDK üyesi olduğunu belirttikten sonra, yapılan eleştirilere kişisel olarak yanıtlar vermiştir. Özleştirmeyle halktan uzaklaşmadığını söyleyen Prof. Keleş, "Halkla yakınlaşmak, halkın kullandığı dili yaygınlaştırmakla olur, türetilen sözcükler, halk dilindeki köklerden türetilmelidir" demiştir. Kimşenin cehalet ve dalkavuk teşvikçiliği yapmak düşüncesinde olmadığını da belirten Prof. Keleş, dilin baskıcı bir silah olduğu savına karşı da, "Dilin baskıcı bir silah olduğunu söylediler, doğrudur. Eğer özleştirme karşı bir baskı varsa" demiştir.

Daha sonra dinleyiciler arasından Prof. Bahri Savcı söz alarak, eski türkçe ile bir teşekkür edip, "Eğer söylediklerimi anlayabiliyorsanız, aslinin bulunmadığından şikayet edilen Nutuk'u alıp okuyabilirsiniz. Çok severim, çok beğenirim ama siz anlayamazsınız. Çevrilmiş olması sizler açısından iyidir" demiştir. Emin Özdemir de, Doç. Dr. Sina Akşin'e yönelik olarak TDK'nın özel isimlerin değiştirilmemesini ilke edinmiş olduğunu belirtmiştir.

ZENGİNLEŞTİRMEĞE EVET

Doç. Dr. Korkut Boratav da, öztürkçeciliğin bir baskı oluşturduğunu, dilbilim-

cilerin bilim, hukuk ve teknik dilinde sözcük ve kavram türetmelerini fevkalade olumlu bulduğunu, ama yerleşmiş eski sözcüklerin sırf yabancı diye reddedilmesini doğru bulmadığını belirtmiştir. Doç. Boratav, "Zenginleştirme evet, fakirleşme hayır. Kalple yürek aynı şey değildir ve kalbe yeni bir karşılık aramak anlamsızdır" demiştir.

TOPLU KATLIAM, MALİ FINANSMAN

Konuşmacılardan Prof. Rona Aybay da konuşmasında yanlış kullanımlar üzerinde durarak örnekler göstermiştir. "Herkes köseyi dönme felsefesine kapıldığından özentisizlik var, kimse dil için ciddiye almıyor. Anayasanın 113. maddesinde bile bu görünüyor. Öte yandan TRT'nin sık sık yaptığı bir yanlış var: Toplu katliam diyor, mali finansman kaynakları diyor, satış bayili diyor. Kimi kavramları türetmede kaynak olarak köylü dilinin kullanılması na karşı olduğunu belirten Prof. Aybay, "Bazı alanlarda kaynak olarak köylü dilinin kullanılması na karşıyım. Çünkü bu alanlar soyut ilişkiler alanıdır ve soyut ilişkiler kentlerden kaynaklanır" demiştir.

DİL BASKICI BİR SİLAHTIR

Son konuşmacı Prof. Dr. Ruşen Keleş, TDK üyesi olduğunu belirttikten sonra, yapılan eleştirilere kişisel olarak yanıtlar vermiştir. Özleştirmeyle halktan uzaklaşmadığını söyleyen Prof. Keleş, "Halkla yakınlaşmak, halkın kullandığı dili yaygınlaştırmakla olur, türetilen sözcükler, halk dilindeki köklerden türetilmelidir" demiştir. Kimşenin cehalet ve dalkavuk teşvikçiliği yapmak düşüncesinde olmadığını da belirten Prof. Keleş, dilin baskıcı bir silah olduğu savına karşı da, "Dilin baskıcı bir silah olduğunu söylediler, doğrudur. Eğer özleştirme karşı bir baskı varsa" demiştir.

Daha sonra dinleyiciler arasından Prof. Bahri Savcı söz alarak, eski türkçe ile bir teşekkür edip, "Eğer söylediklerimi anlayabiliyorsanız, aslinin bulunmadığından şikayet edilen Nutuk'u alıp okuyabilirsiniz. Çok severim, çok beğenirim ama siz anlayamazsınız. Çevrilmiş olması sizler açısından iyidir" demiştir. Emin Özdemir de, Doç. Dr. Sina Akşin'e yönelik olarak TDK'nın özel isimlerin değiştirilmemesini ilke edinmiş olduğunu belirtmiştir.

OTDÜ'de planlama

(Başarılı 1. Sayfada)

nerde biraraya gelen çeşitli öğretim üyesi, uzman ve sanayciler, Planlama ve Planlı gelişmeyi çeşitli yönleriyle incelemişlerdir.

OTDÜ Rektör vekili Prof. Mehmet Kıcımancın "Türkiye'de Planlamanın bazı sorunlarının olduğunu" belirttiği açış konuşmasıyla başlayan seminerin ilk oturumunda planlamanın genel sorunları üzerinde durulmuş, İngilizce yapı-

lan oturuma yabancı uzmanlar da katılmıştır. Daha sonra "Çalışma Grupları" şeklinde sürdürülen seminer boyunca toplam 11 oturum gerçekleştirilmiş ve 55 kişi konuşmacı olarak katılmıştır.

İdari İlimler Fakültesi Dekanı Yardımcı Prof. Dr. Ömer Yağcın kapanış konuşmasıyla çalışmalarını tamamlayan seminer sonunda katılanlara kokteyl verilmiştir.

Okulumuzda

(Başarılı 1. Sayfada)

kurguları Okulumuz stüdyolarında yapılmıştır. Televizyonda yayınlanacak spotların ise araştırma ve senaryo yazma aşamaları tamamlanarak çekimlerine Mayıs ayı içinde başlanmıştır.

Spotlar hazırlanırken hedefler, "Toplumun özürülür konusunda dikkatinin çekilmesi; özürülüğe neden olan olayların önlenmesi amacıyla toplumun eğitimi ve gerekli önlemlerin alınması için uyarılması (trafik, iş, ev kazaları, akraba evlilikleri, beslenme ve aşının önemi, hamilelik dönemi); özürülürün eğitimi, ekonomik üretim gücünden yararlanılması ve toplum içinde normal yaşam ortamından yararlanmaları konusunda ilgili kurum ve kuruluşların uyarılması," olarak belirlenmiştir.

KAMU YARARI SPOT NEDİR

"Kamu yararı spotları" konusunda görüşlerini aldığımız okulumuz Öğretim Görevlisi Süha Arın şunları söylemiştir: "Çağdaş radyo ve televizyon yayınlarında kamu yararı spotları denilen bir olgu vardır. Bu spotlar kamu sağlığını, kamu mallarının korunmasını, enerji tasarrufu turizm, tüketicinin yanlış yönlendirilmelerine karşı olumlu yönde bilinçlendirilmesini kapsayan ve süreleri 15, 30, 45, 60 saniye olabilen duyurulardır."

Atıf Yılmaz

(Başarılı 7. Sayfada)

sinemaya ilgi göstermediler. Bunun temel nedeni sinemaya "Halk Sanatı" gözüyle bakmalarındandır. Cumhuriyet'ten sonra "Burjuva Sanatı", "Halk Sanatı" gibi kavramlar ortaya atıldı. Opera, bale, tiyatro gibi sanatlar burjuva sanatı sayıldığından itibar gördü. Ama sinemaya ne Hükümet, ne de aydınlar ilgi göstermiyordu. Bugün bile bizim ürünlerimiz ancak Batı'da ödül aldıktan sonradır ki aydınlarımız gidip seyretmek zahmetine katlanıyor. Kendi ülkesinin ürününü yapmadığı an gidip değerlendirmiyor. Ödül alan film için "Aman gidip biz de görelim" diyor. Ya da konforlu şartlar hazırlayacaklarını ona. Örneğin Ankara'da Çağdaş Sahne'de, İstanbul'da Atatürk Kültür Merkezi'nde... O zaman snopça bir yaklaşımla gelip seyredebilir.

Kalıcı Önlemler

(Başarılı 11. Sayfada)

bu koşulları kapatacak kadar fizik yeteneği olan ferdî sporcular parlayabilmektedir. Halbuki Türk voleybol ve basketbolunda son yıllardaki aşama bir süreklilik göstermektedir.

Bu aşamada, sporun bir tanıtım aracı olarak çekiciliğini anlayan, özellikle kitlelerin daha çok ilgisini çeken voleybol ve basketbol dalına el atan özel girişimci kuruluşların etkisini gözden uzak tutamayız. Gerçekten Türkiye'nin ekonomisi, spora oluk oluk para akıtan Avrupa ile yarışacak durumda değildir. Özel sektörün kendi çıkarını gözeterek bile olsa spora eğilmesi, olanaklarda Avrupa ile bir yakınlaşma sağlayabilmiştir.

Kültür düzeyinin yüksekliği sporun daha bilinçli, bilimsel yapılmasını sağlar. Bilinçli yapılan spor ise başarıya ulaşmayı çabuklaştırır.

Ne Yazık ki

(Başaralı 1. Sayfada)
karma heyecanı versin insanlara...

Pek çok şey yapmayı tasarlıyorduk, başlamadan önce. Belki tasarımlarımızın hepsini gerçekleştiremedik, hatta belki de çok çok gerisinde kaldık. Eleştirileriniz bize her zaman güç kattı; onların doğrultusunda gitmeye çalıştık. Yerine getirdik veya getiremedik, karar sizlerin. Ama bu gerçek var ki, gazetenin yazısının nasıl hazırlandığından, mizanpajın nasıl yapıldığından, baskıdan, dağıtımdan pek çok şey öğrendik. Asıl önemli olan da, basına nitelikli adam yetiştirme görevini üstlenmiş Okulumuz adına, sanırım budur. Öğünmek diye bir olgu varsa, bu bizim hakkımızdır, diyebiliriz.

Son sayımızda duygunun değil, aklın egemen olduğu bir yazı okumak isterdiniz doğallıkla. Gelin görün ki, bir şeyin sonuna gelmiş olmak, bir başyazıyı sekiz kez değiştirebiliyor, hele de yaşamın ağırlığını tam anlamıyla daha üzerinde duymayan üçüncü sınıflar yazıyorsa.

En büyük derdimiz sınavlarda, tüm arkadaşlarımızın başarılı olmalarına inanıyoruz.

Bir kez daha aramıza dönemeyecekler olsa da, gelecek yıl yeniden buluşmak dileğiyle başarılar, iyi tatiller.. Hoşçakalın.

Asistanlık İçin

(Başaralı 1. Sayfada)

cek olan asistanlık sınavlarından ilki olan yabancı dil sınavları 25-29 Mayıs 1981 tarihinde

Magazin

(Başaralı 1. Sayfada)

na tanınan devlet yardımının kaldırılmasından sonra Hürriyet 408 bine, Günaydın 358 bine, Tercüman 230 bine, Milliyet 178 bine, Cumhuriyet ise 72 bine düşmüştür.

Eylül 1980'den bu yana ise okuyucu ilgisinin daha çok magazin gazetelerine yöneldiği görülmüştür. Buna bağlı olarak Hürriyet, Günaydın ve bunların dışında Cumhuriyet'in tirajlarında artış olduğu saptanmıştır. Basın İlan Kurumunun 1981 Mart ayı verilerine göre Hürriyet 517 bin, Günaydın 807 bin, Tercüman 289 bin, Milliyet 228 bin ve Cumhuriyet 83 bin satmıştır.

BYYO oyuncularını
LYSİSTRATA'yı
sergilediler

(Başaralı 1. Sayfada)

daha çok 1 ve 2. sınıf öğrencileri tarafından üstlenilmişti. Son derece uyumlu takım oyununun yanı sıra özellikle Nurçay Türkoğlu, Saba Altınsoy ve Mustafa Özkan'ın oyunları izleyicilerce çok beğenilmişti.

Oyunun müziği, kostüm ve grafik çalışmaları ve makyaj da öğrenciler tarafından gerçekleştirilmiştir.

çihlerinde yapılmıştır. Bu sınavlarda başarı gösteren adaylar, ayrıca bilim sınavlarına tabi tutulacaklar ve bu sınavda da başarı göstermeleri halinde açık bulunan kadrolara alınacaklardır.

Öte yandan, sınav tarihlerinin çakışması nedeniyle, isteklerin tüm dallarda sınava girmek için başvuruda bulunmadıkları, beş başvuru sahibinin dilekçelerinin ise okulu henüz bitirmedikleri gerekçeyle dikkate alınmadığı belirtilmiştir.

BİLİM JÜRİLERİ

Bu arada Bilim Sınavı Komisyonlarında görev alacak öğretim üyeleri de belirlenmiştir. Buna göre Siyasal Bilgiler Fakültesi asistanlık sınavları bilim komisyonlarında, İşletme İktisadi Dalında Prof. Dr. Yüksel Koç-Yalkın, Prof. Dr. Güney Devrez, Sosyal Politika Dalında Prof. Dr. Vahdet Aydın ve Prof. Dr. Salet Dilik görevlendirilmiştir.

Basın ve Yayın Yüksek Okulu asistanlık sınavları bilim komisyonlarında ise, Halkla İlişkiler Dalında Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu, Doç. Dr. Metin Kazancı, Radyo Program Yapım Dalında Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Doç. Dr. Ayşel Aziz, Kitle İletişim Kuramları Dalında Prof. Dr. Vahdet Aydın, Doç. Dr. Ünsal Oskay, Turizm ve Kamusal Tanıtım Dalında Prof. Dr. Cevat Geray, Doç. Dr. Metin Kazancı, Sosyal Psikoloji Dalında Doç. Dr. Ahmet Taner Kışlalı ve Türkler Alkan görevlendirilmiştir. Müdür Prof. Dr. Özdemir Akmut ise tüm jürilerde bulunmaktadırlar.

YAZKO

(Başaralı 2. Sayfada)

lı olarak, kitap girdi fiyatlarındaki genel artış da kitap fiyatlarını yanına yaklaşılmaz hale getirdi. Tüm bunlar birleşince öyle bir an geldi ki, Türkiye'de bundan 1-1.5 yıl kadar önce kitap yayınlanamaz oldu. İşte YAZKO'nun kuruluşunun temelinde de bu sorun yatar.

Ve YAZKO kurulur. Kurulduktan sonra da gösterdiği hızlı gelişim ise en açık şekliyle bir sene içinde yayınladığı 50'ye yakın kitapta somutlanır. Geçmişte adını çağrıştırarak yapılan "yaz bir kenara koy" şeklindeki espriler de son bulmuştur artık. Şimdi, üretimden, dağıtımdan, parasal gereksinimlerden kaynaklanan genel sorunlar hâlâ varlığını sürdürse de artık önlerinde giderek artan etkinliklerine bağlı olarak, yeni yeni hedefler bulunmaktadır. Ancak burada, bunca etkinliği yönlendiren belirli bir yayın politikasının, ilkelerin olup olmadığı konusunda, ilginç bir durum çıkıyor ortaya. Ağaoğlu bu konuda şunları söylüyor:

YAYIM POLİTİKASI YOK.

"Şaşacakınız belki ama yok. Nasıl olur da bir yayınevının yayın politikası olmaz diyeceksiniz. Şu anlamda yok: YAZKO, sadece üyelerinin kitaplarını yayınlıyor. Üstelik bizim üyelerimize kooperatif olarak, yılda şu kadar kitap yayınlayacağız diye bir taahhüdümüz var. Bu sınırlılık yüzünden diğer yayınevıları gibi temel bir politika saptamamıza olanak yok. Bizim ancak, üyelerimizin yayınlaması için önerdikleri kitaplar içinden seçme yapacak kadar bir özgürlüğümüz var. Esas politikamız ise üyelerimizin mümkün olduğu kadar çok kitabını yayınlatabilmek oluyor."

GENÇLERE HER ZAMAN KAPIMIZ AÇIK

"Öncelikle, üyeliği dondurmamızın, üretimin yeterliliğinden kaynaklanan zorunlu bir tercih olduğunu belirtmeliyim. Onların sadece katılma paralarını alacak, kitaplarını ise basamayacak oldukları sonra niçin üye yapalım. Bu yüzden üyeliği sadece düzenlediğimiz ödüllere derece alanlarla sınırlandırmak zorunda kaldık. Yedi dalda ödül dağıtıyoruz. Bu yarışmaya katılabilmek için yapıtların hiçbirinin yayınlanmamış ve ödül almamış olması gerekiyor. Bunun gençlere kendini gösterme olanağı sağladığı çok açık bir gerçektir. Nitelikli ödülleri kazananların biri dışında tümü genç arkadaşlardır. Öte yandan, YAZKO Edebiyat dergisine katılmak üye olanlarla sınırlı değildir. İsteyen katılır ve bunların yarısından fazlası da genç arkadaşlardır. Okur karşısına ilk kez bizim sayfalarımızda çıkmış genç şairler bile vardır. Yani anlayacağınız, her zaman açığız gençlere..."

Gelişim Yayınları Sahibi Ercan ARIKLI

(Başaralı 14. Sayfada)

ma yolunu deneyeceğiz. Bizim yaptığımız araştırmalar sonucu, en fazla satılabilecek eserler kadına yönelik eserler. Bu yayınların tek işlevi kadında okuma zevkini uyandırmak olacak. Ben inanıyorum ki siz bunu fotoromanla da yaparsınız, en iyi romanla da yaparsınız önemli olan o kişide okuma zevkini uyandırmaktır. Türk kadını çok az okuyan bir kitle, dışarıyla mukayese ederseniz. Ben diyorum ki bu tür, kadına yönelik cep romanları ile onları, eğer gerçek anlamda kitap okuyucusu haline dönüştürebilsek, zaten bir ya da iki yıl sonra gireceğimiz, genel cep kitapları düzeyinde, çok yeni bir kitle yaratmış olacağız. Bu da bizim için çok büyük bir avantajdır.

YAYINCILIKTA REKABET

— Gazete ve dergilerde son günlerde bir eğilim var, kadın okuyucuları kazanmak şeklinde. Bu, genel olarak okuyucuları düşünmek değil de sadece tiraj artırmak için yapılan bir uygulama midir, bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

— Bu, birbirinden ayrılacak bir olay değil. Sizin okuyucuyu düşünerek iyi birşey vermeniz gerekli. İhtiyacı olan şeyleri verirsiniz okuyucu sizi alır. Dolayısıyla siz okuyucuya bir hizmet götürüyorsunuz, karşılığında da sizin okuyucunuz artıyor. Burada bence direkt olarak "aman kadınının şu ihtiyacını giderelim"den çok, eğer o konular ele alınırsa yeni kadın okuyucularla, okur adedinin artacağı düşünülebilir ki, bu çok doğal.

— Geldik Kadınca-Erkeğe olayına. Kadınca'dan sonra Erkeğe'nin de oldukça iyi tuttuğunu görüyoruz. Bu dergilerle ne amaçlıyorsunuz? Cinselliğin sorun olduğu ülkemizde ne gibi işlevler yükleniyor?

— Bu ikisinde de bizim esas amacımız, gerçekten Türkiye'de şu veya bu şekilde, fevkalade ihmal edilmiş cinsel eğitimin, hiç olmazsa bu dergiler yoluyla bir parça yapılabilmesi. Bugün aydın dediğimiz kesimde bile maalesef bu sorunlar yüzünden mutsuz olmuş çok kişiye rastlamak mümkün. Türkiye'de gençliğin belli bir süre önce yüzde 80 politize olmasının nedenlerinden biri yapılan araştırmalar göstermiştir ki, cinsel yünden tatmin olamamıştır. Bunların tatmini de cinsel yünden eğitim ile olur. Diğer taraftan başka sahalarda oldukça ilerici olabilen ailelerimiz bile bu konuda tutucu olabiliyor. Bu yüzden "Cinsel bilgiler ansiklopedisi" diye bir yayın verilemez, çünkü bir aileye giremeyecektir. Halbuki bunu siz, başka şekilde ambalajlayıp, içine başka ko-

nuları da koyup verdiğiniz zaman, bu hem aileye giriyor, hem ana-baba okuyor, hem çocuk okuyor, hem de bu şekilde büyük bir ihtiyacın giderildiğini sanıyorum. Önemli olan bunu sömürü konusu yapmamak.

DAĞITIM, PAZARLAMA

— Bir de dağıtım sorunu var. Bu dağıtımın, pazarlamanın, sizin açınızdan önemli ne, karşılaştığınız sorunlar, dağıtım harcamalarının maliyete etkisi ne oluyor?

— Türkiye'deki pazarlama olayını şöyle özetlemek mümkün: eğer iyi bir yayın çıkıyorsa, siz pazarlamacı bunu okuyucuya ulaştırabilirsiniz. Fakat yayına karşı nötr olan okuyucuyu çekmek için hiçbir özel çaba göstermez. İkinci Türkiye gerçekten dağıtım açısından, çok geniş bir alana yayıldığı için zor bir olay. Tahminim iyi dağıtamama yüzünden belli bir oranda kayıp var. Bu herkes için sözkonusu. Mesela Hürriyet Dağıtım. Burada yapılacak bazı düzenlemelerle hem kendi yayınları iyi pazarlanacak, hem de bizim yayınlarımızda asgari yüzde 10-15 oranında artış olacak.

Dağıtım olayı dışarıda çok güzel çözümlenmiş. Mesela, Yunanistan'da bunu devlet yapıyor, Fransa'da yüzde 80'ini Hachette yapıyor. Halbuki Türkiye'de bu, Hür Dağıtım ile GAMEDA arasında bölünmüştür. İkisi birleşip rekabeti ortadan kaldırsalar belki daha iyi bir dağıtım örgütü ortaya çıkacak. Diğer bir çözüm olarak yayıncıların birleşip bir kooperatif şeklinde çalışmaları. Dağıtımda kâr unsuru kalkınca haliyle bu dağıtımçı payı okuyucu ile yayıncı arasında bölüşülecek.

ELEMEN SORUNU

— Yayıncılık alanında yetişmiş eleman sıkıntısı çekiyor musunuz? diye bir soru sorup bunu Basın ve Yayın Yüksek Okulu ve benzeri okullara bağlayacağız. Bu okullardan ne bekliyorsunuz?

— Alaylı mı mektepli mi, derken zaten çözüm bu işin içinde var. Siz mekteplisiniz. Yazların belli bir bölümünde, kışın öğrendiğinizi bizle işbirliği yaparak, daha düşük bir ücretle, kendi gelişmeniz açısından gelip, stajyer olarak çalışsanız, buna hem sizin ihtiyacınız olacak, hem de siz otomatikman hem alaylı hem mektepli olacaksınız.

Ama aramızda öyle bir kopukluk var ki, ben bu kadar yıl bu işin içindeyim ilk defa böyle bir konuşma oluyor. Bu sahadaki eleman sıkıntısı fevkalade. Şimdi, eskiden olduğu gibi alaydan yetişmiş tecrübeli kişiler de yeterli değil. Bugün ne konuda olursa olsun gazetecinin belli bir kültür

olması lazım. Bu işbirliği kurulduğu andan itibaren işler daha iyi gidecek.

Çetin Altan

(Başaralı 4. Sayfada)

OYUN YAZMAK İÇİN

— Bırızda oyun yazarlığınızdan söz etmek. Sanıyoruz uzun bir süredir oyun yazmıyorsunuz?

"İnsanın oyun yazarlığını sürdürebilmesi için gerçekten oyunlarını oynayabileceği ortamların bulunması, üstelik de iyi sahnelenmesi gerekiyor. Her zaman tiyatro ortamları aynı dengede kalmıyorki Türkiye'de. Bir bakıyorsun tiyatro kapanıyor. Bazen de o sırada yazdığın pek geçerli sayılmıyabilir. Profesyonel yazarın oynanıp oynanmayacağı, yahut oynanırsa ne türden ne biçimde oynanacağını pek bilemeyeceği bir çabaya kendisini, aylarını vermesi kolay değil. Çünkü adam zamanını yazısı ile geçiriyor, yazısıyla geçiniyor. Sonucu ne olacağı belli olmayan esere zamanını fazla ayırmaz. Yazarı da coşturacak ortamın olması gerekir."

Bilinmeyen Yanlarıyla

(Başaralı 5. Sayfada)

den değil aslında— sende şu vardı, şunu bana verirmisin, diye katıyetle söyleyemem. Bu çekingenlik güzel bir şey değil aslında ama... Sonra da ağlaşıyor çünkü, tabii kendi kendime.

.....?

Dedikodudan hoşlanırım. Ama şöyle dedikodudan hoşlanırım. Kesinlikle temel konularda kafamı kessen ağzımı açmam. Ama mesela ufak ufak çekiştirmelerden hoşlanırım. Aslında bu dedikodu da sayılmaz. Sözümlü ettiğim kişi de bilir, bunu benim söylemiş olduğumu. Böyle ufak ufak, güzel laflar taşımak... O zararlı bir şey değil. Hem bir canlılık kazandırıyor hem bir arkadaş çevresi kazandırıyor. Mesela bugün okula geldim. Omür Sezgin'in buraları şişmiş, gitmiş doktora. Hemen sokuşturdum, yakında psiko-somatik hastalıklar uzmanı olacak, diye. Böyle şeyler işte. Büyük şeyler değil. Gerçekten hastalanmış gitmiş. Üç günde bir hasta oluyor. (Gülüşmeler, gülüşmeler) işte böyle şeyler.

KONUĞUMUZ

Gelişim Yayınları sahibi Ercan ARIKLI İletişim sanayini elinde tutanlar gelecekte belli bir anlamda ülkede hakim olurlar

Bora KANRA — Abdullah YAGLIOĞLU

Konuğumuzu bu kez, gazete, dergi ya da her türlü radyo-TV yayınına da içeren bir daldan yayıncılık dalından seçtik. Özellikle ansiklopedicilikte Türkiye'de söz sahibi olmuş Gelişim Yayınları adına Ercan Arıklı ile söyleştik.

NEDEN YAYINCILIK

— Söyleşimize sizin yayıncılığa başladığınız yerden başlayalım ve şöyle bir soru soralım: Neden yayıncılığı seçtiniz?

— İnançları daha geniş bir kitleye yaymak için, bugünkü koşullar altında en uygun işin yayıncılık olduğu kanısındayım. Tabii bunu başka şekilde de yapmak, örneğin politikaya girmek filan da vardı. Fakat benim inancım, bugün önemli yeteri kadar bilinmiyorsa da gelecekte görülecek ki, haberleşme sanayini elinde tutanlar tüm ülkede belli bir anlamda hakim olacaklardır. Bu dünyanın her yerinde böyle, Amerika'da da böyle Fransa'da da böyle. Zaten bu yüzden bütün dünyada bugünkü gidış, örneğin Fransa'da Huchette olayında olduğu gibi, ya da bambaşka sanayi kuruluşlarının yayın kuruluşlarını bünyelerine almaları şeklinde başdöndürücü bir sürat içindedir. Adamın kamyon fabrikaları var, silah fabrikaları var, ama zaman zaman çok ufak rakamlarla dönen bir yayıncı daha etkili olabiliyor. Bugün Amerika'da petrol şirketleri yayıncıların peşinde, televizyon istasyonlarının peşinde ve ergeç ele geçirecekler.

— İsmail Cem ile beraber çıkardığınız ABC Hafta Sonu vardı. Ondan sonra ansiklopediciliğe başladınız. Daha sonra?

— Evet ansiklopedicilikten sonra bir günlük gazete deneyimimiz oldu. Politika olayı. Yalnız onu da bir sürü dersler alarak ve gayet ucuza dersler alarak bir süre sonra devrettik. Şimdi ansiklopediciliğin yanısıra dergiciliğe başladık. Amacımız bu sahada, önümüzdeki iki yıl içinde film ve video işine girmek. Sonra da günlük gazete.

— Yani en son amaç?

— En son amaç demeyelim. Günün birinde eğer Türkiye'de haberleşme devlet tekelinden çıkartılıp —haberleşme derken tabii televizyon ve radyoyu kastediyorum— serbestleşirse, en son amaç televizyon olacaktır.

— Pekli bu amaçlarınız devletin izlediği yayın politikasıyla uyum içinde mi? Ya da devletin yayın politikası sizin açınızdan engel yaratıyor mu? Sorularınız ne olabilir?

— Şu anda geçici bir dönemde olduğumuz malum. Olaya genel olarak baktığımızda, basın-yayın özgürlüğü devam ettiği sürece devletin bizim için bir sorun yaratması söz konusu değil. Yalnız devlet bir sahada engel oluyor, bazı ülkelerde serbest bırakılmasına rağmen Türkiye'de sesli ve görüntülü yayıncılık hala devlet tekelinde. En etkin yayıncılık aracı da maalesef o ikisi, ikisi de devlet tekelinde.

TÜRKİYE'DE YAYINCILIK

— Türkiye'de yayıncılığın genel olarak bulunduğu yer ve bu piyasada sizin yeriniz ne olabilir?

— Türkiye'de bu gün en önemli yayıncılık işi günlük gazetecilik. Beş büyük gazete var. Hangi gazeteler olduğu malum. Tahtın ediyorum ki yayın konusunda altınca bizim gelmemiz gerekir, ciro açısından ya da etkinlik veya üretim açısından.

— Son zamanlarda basın çok kârlı bir sanayi dalı olarak görülmeye başlandı. Bir buzdolabı fabrikası kuracağına gidip bir gazete ya da dergi satın alıyor iş adamlarımız.

— Ben aynı fikirde değilim. Bugünün Türkiye'sinde çok daha başka sahalara var, parasal açıdan daha fazla kazanabilmek için. Ve ben dışardan yayıncılığa giren insanların mevcut gazete ya da dergileri alarak salt para kazanmak amacıyla (dolaylı para kazanmak için evet fakat salt bu gazete ya da dergiden para kazanmak için girdiğine inanmıyorum. Çünkü bu işlerde bu kadar büyük kârlar yok. Büyük riskler var. Bugün bazı günlük gazetelerde olduğu gibi bunu siz et-

kili bir araç olarak, yani işlerinizde para kazanmak için kullanıyorsanız, o zaman da zaten ödemişiniz bedel komik kalır.

— Genel olarak Türkiye'de yayıncılık dünyası açısından oturmuş bir yayın politikasının olduğunu söyleyebilir miyiz?

— Dünyanın her yerinde yayıncılıkta kendi içinde tutarlı gelişmeler bulmak mümkün. Türkiye'de ise yayıncılıkta aynı şablonu başka bir yayın dalına denediğinizde —ki normal sonucu o şablonun bir benzeri olması lazım— olmadık sonuçlar çıkıyor. Ben bunu çok düşünmememe rağmen çözmüş değilim. Mesela dünyanın her yerinde güldürü dergilerinin belli bir satışı vardır. Türkiye'de Girgir 350 bin satıyor. Evet Girgir 350 bin satır, buna bir itirazım yok. Ama o zaman da sinema dergilerinin, televizyon dergilerinin, haber dergilerinin 3,5 milyon satması halinde bu oran mantıklı. Demek ki bir tutarsızlık var.

İkincisi istinasız Amerika ve Batı'da en fazla satan dergiler televizyon dergileri. Diyorlar ki Türkiye'de Televizyon yeter. Öteki şeyler çok mu yeterli? Bizim müzik dünyamız çok mu ileri de müzik dergileri, televizyon dergileri kadar satıyor. Ondan sonra siyasi dergiler. Türkiye gibi

bir ülkede tek bir siyasi derginin olması ve onun da 15-20 bin satmasının mantıklı bir açıklaması yok. Şimdiye kadar yapılan şikâyet neydi? Türkiye halkın çok politize olduğu bir ülkedeydi. Bu kadar çok politize olmuş bir ülkede politik dergiler olmaz mı? Bunların satış rakamı bu mu? Türkiye'de yayıncılığın bazı dallarda başarılı olup bazı dallarda başarısız olamamasının ben şahsen tutarlı bir açıklamasını yapamayacağım. Mesela Çağlayan kitapları var. Siz belki hatırlamazsınız. 1955 yılında her bir kitap 100 bin adet satılıyordu. Fiat bir liraydı o zaman için. Yıl 1981... Birak 100 bin adet, 5 bin satan yayıncı sevinç içinde. Bu ne televizyonla açıklanabilecek bir olay, ne şunla, ne bunla.

ERCAN ARIKLI KİMDİR?

1940 yılında Ankara'da doğan Ercan Arıklı, Robert Koleji ve Lozan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. Bir süre IBM'de çalışan Arıklı, ARTEL'in kurucuları arasında yer aldı. Gelişim yayınları sahibi Ercan Arıklı yayıncılık yaşamı süresince ABC ve Politika gibi gazetelerde çalıştı. Dergicilik ve Ansiklopedicilik dallarında Türkiye'de söz sahibi durumundaki Gelişim Yayınları'nın, yayınları arasında Devrimler ve Karşı Devrimler, Gençlik, Hayvanlar, Bilim ve Yaşam gibi ansiklopediler bulunuyor. Ayrıca Gelişim Yayınları, Süreli Yayınlar Şirketi ile birlikte Kadınca, Erkekçe, Örgü, Yemek gibi aylık dergileri de çıkarmaktadır.

Dışardan yayıncılığa giren insanların mevcut gazete ya da dergileri salt para kazanmak için satın aldığını sanmıyorum.

● Ben şunu iddia ediyorum ki Kadınca'nın benzeri bir dergi çıkarıldığında çok büyük reklam yapılmadan en az Kadınca'nın yüzde 60'ı kadar safar.

● Bütün dünyada tüm kitap satışlarının yüzde 30'u kitap klüpleri yoluyla olur. Bizde ise kitap klüpleri bile yok.

Benim edindiğim tecrübelerden, şimdiye kadar yayıncılıkta herkes günümüzü gün edelim, ekmek parası çıksın, kendi zevkimiz inancımız da var, onu biraz tatmin edelim, yeterli görüyle bakılmış. Hiçbir zaman buna büyük bir sanayi, geleceği çok büyük bir sanayi şeklinde düşünülmemiş. Bizim ansiklopedilerin bu kadar satışını ben neye bağlıyorum. Kuvvetli reklam yapıyoruz. Çünkü iyi bir yayın yaptığımıza inanıyoruz. Demek ki Türkiye'de çok büyük bir potansiyel var ama biz yayıncılar olarak bunun yüzde 30'unu bile değerlendiremiyoruz.

KALİTELİ YAYIN ÖNEMLİ

— Bu potansiyeli değerlendirmek derken, yayınları daha çeşitli hale getirmeyi mi, yoksa daha kaliteli yapmayı mı kastediyorsunuz?

— İyi bir şey çıkartılırsa olur. Mesela (ister istemez kendi işyerimden örnek veriyorum) Kadınca'yı 50 liraya çıkardığımızda, dağıtım işlerini düzenleyen arkadaşlardan diğer bütün yayıncı arkadaşlara kadar bize "siz çıldırmışsınız, Türkiye'de 50 liraya dergi satılır mı?" dediler. Biz Kadınca'yı çıkardık, ilk sayı 75 bin adet bastık ve 50 liradan 75 bin adet sattık. Sonra düştü. Demek ki biz okuyucuyu tatmin edemedik. Fiat Türk okuyucusu için —çok garip bir olay— ikinci plandadır. Oradan ben potansiyelin çok yükü olduğu inancındayım.

— Buradan yayıncıların kendi açısından yararlı olabilecek şeyleri bile yapmadıklarını söyleyebilir miyiz?

— Yapmadığımız çok açık. Şuradan size rakamlar vererek açıklamaya çalışayım: Türkiye'de bundan on sene önceye kadar tüm kitap satışları tek bir kanaldan, kitabevleri kanalıyla yapılırdı. Gerek kitaplarda, gerekse büyük ansiklopedilerde, bugün bana sorsanız taksitle satışlar tüm satışların asgari yüzde 50'sini oluşturur. Demek ki çok önemli bir satış kanalı ancak on yıl önce keşfedildi. Diğer taraftan bütün dünyada tüm kitap satışlarının yüzde 30'unun yapıldığı bir kanal kitap klüpleridir. Bizde ise kitap klüpleri bile yok. Basılan kitabın reklam bütçesi yok, reklam bütçesi olmayınca da satış ortada.

YAYIN KOOPERATİFLERİ

— Yayıncılık piyasasının bu tür sorunlarından bir ölçüde kurtulabilmek için bazı yazarlarımız ve çevirmenlerimizin örgütlendiklerini görüyoruz. Yazko, Ayça-Koop gibi bu yayın kooperatiflerini nasıl karlıyorsunuz?

— Çok iyi karşılıyor. Bu tür kooperatiflerde kâr unsuru olmadığı için yayıncının kârı okuyucu ile yazar arasında bölünmekte. Bu tür girişimler daha önce çeşitli nedenlerle hep yarıda kalmıştı ama inşallah bu kooperatifler sürer.

— Şimdiye kadar karşılaşılan en büyük sorunlardan birinden, kâğıt sorunundan söz edelim isterseniz. Bugün için bunun bir değerlendirme-sini yapar mısınız?

— Türkiye'de aşağı yukarı 6 aydır kâğıt sorunu çok büyük ölçüde çözümlenmiş durumda. Daha önce ansiklopedilerde kullandığımız kâğıdın yüzde 10'unu fabrikadan yüzde 90'ını araçlardan temin edebiliyorduk. Bugün kâğıdın büyük bir bölümünü fabrikadan temin edebiliyorum. Böylece bir yıl önce 50 liradan yayıma bağladığımız ansiklopedinin fasikülü yine 50 lira. Tüm kâğıdımı fabrikadan aldığımızda değil fiat artırmak, fiat indirmek bile mümkün olacak.

— Genellikle birinci hamur kâğıt kullanılıyor yayıncılıkta. Bunların kâğıt kalitelerinin düşürülüp, dolayısıyla, fiatlarının da düşürülerek daha geniş kitlelere ulaştırılması sizce olumlu bir şey olmaz mı?

— Burada birşey söyleyeyim: Ansiklopediler saklanacak eserlerdir. Öyle olur ki, ansiklopedileri defalarca açıp başvurmak durumunda kalabilirsiniz. Dolayısıyla ansiklopedi kâğıdının birinci hamur, dayanıklı kâğıt olması gerekir. Bütün dünyada bu böyledir. Bu senenin sonuna doğru bir cep kitapları serisi başlatacağız. O üçüncü hamur kâğıt olacak.

— Bu cep kitaplarında konu ne olacak?

— Dışarıda cep kitapları dediğimiz olay, genellikle daha lüks kâğıda ciltli olarak basılmış eserlerin, üçüncü hamura basılmışlarıdır. Halbuki Türkiye'de zaten o denli lüks kitap basılmadı için hepimiz cep kitabı. Önce de söylediğim gibi Çe layan tarafından denenen, gazete bayilerinde (Devamı 13. Sayfa)